

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถภาพการสอนของครูภาษาอังกฤษ เพื่อนำไปสู่กรอบการวิจัยให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ผู้วิจัยขอเสนอเนื้อหาสาระสำคัญตามลำดับดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.1 สมรรถภาพการสอน

1.2 สมรรถภาพการสอนของครูภาษาอังกฤษ

1.3 องค์ประกอบของสมรรถภาพการสอนของครูภาษาอังกฤษ

1.3.1 สมรรถภาพด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1.3.2 สมรรถภาพด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน

1.3.3 สมรรถภาพด้านการวัดผลประเมินผล

1.4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถภาพการสอนของครู

1.4.1 ผู้บริหาร

1.4.1.1 ความเป็นผู้ให้ทางวิชาการ

1.4.1.2 วิสัยทัศน์

1.4.2 ครูผู้สอน

1.4.2.1 เจตคติที่มีต่ออาชีพครู

1.4.2.2 การได้รับการสนับสนุนทางสังคม

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 งานวิจัยในประเทศ

2.2 งานวิจัยต่างประเทศ

3. กรอบความคิดในการวิจัย

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. สมรรถภาพการสอน

สมรรถภาพการสอนของครู มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ชูชาติ เกิดศักดิ์ (2531 : 9) กล่าวว่า สมรรถภาพ หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ความชำนาญ รวมถึงค่านิยมและเจตคติที่คนเรามีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งและยังให้ความหมายของสมรรถภาพในการเป็นครู หมายถึง ความรู้ ทักษะและเจตคติที่ผู้เป็นครูพึงมีในการที่จะช่วยให้นักศึกษาได้พัฒนาทั้งทางค่านสติปัญญา สังคม อารมณ์และร่างกาย

สมนึก ประเสริฐपालิฉัตร (2532) กล่าวว่า สมรรถภาพของครู หมายถึง ความสามารถของครูที่แสดงออกในด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติและบุคลิกภาพที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการสอน การอบรม การแนะแนว การปกครอง การกระทำกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา

มาฆะ เขื่อมชิต (2533) กล่าวว่า สมรรถภาพของครู หมายถึง ความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ ที่ครูควรมีเพื่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลให้นักเรียนมีพัฒนาการในด้านต่างๆ

สมเกียรติ กอบัวแก้ว (2535 : 12) กล่าวว่า สมรรถภาพของครู หมายถึง พฤติกรรมของครูที่แสดงถึงความรู้ความสามารถ ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติ ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนทั้งทางด้านสติปัญญา สังคม อารมณ์ และร่างกาย

ลินซี (Lindsey, 1973 : 181) กล่าวว่า สมรรถภาพครูเป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้ ครูที่มีสมรรถภาพทำให้นักเรียนแสดงออกในสิ่งที่เขาได้เรียนรู้แล้วได้ ครูที่มีสมรรถภาพจะต้องสามารถทำให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมได้ตามจุดมุ่งหมายที่ครูได้ตั้งไว้

โคเกอร์ (Coker, 1976 : 54) กล่าวว่า สมรรถภาพของครู หมายถึง ความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่เผชิญอยู่ ครูที่สามารถแก้ปัญหาเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งได้เรียกว่ามีสมรรถภาพในด้านนั้น ส่วนครูที่มีสมรรถภาพสูง คือ ครูที่ประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาทุกด้าน

ไวท์เลอร์ (Vogler, 1972 : 2-3) ได้ศึกษาสมรรถภาพพื้นฐานของครู (Competency - Based Teacher Education) โดยพุ่งเป้าไปที่ตัวครูเป็นประการสำคัญได้กล่าวว่า นักเรียนจะมีประสิทธิภาพเพียงใดหลังจากจบการศึกษาไปแล้ว จะขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการสอนของครู และได้กล่าวถึงสมรรถภาพทั่วไปของครูไว้ 5 ประการด้วยกันคือ

1. สมรรถภาพด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ ครูจะต้องมีเป็นอย่างดี
2. ครูจะต้องรู้จักใช้สมรรถภาพให้เกิดประโยชน์
3. ครูจะต้องประเมินผลนักเรียนให้ถูกต้องและแม่นยำ
4. นักเรียนจะต้องประสบความสำเร็จและก้าวหน้ามากขึ้น
5. สามารถปรับปรุงเนื้อหาวิชาให้พัฒนายิ่งขึ้น

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า สมรรถภาพการสอนของครู หมายถึง ความสามารถหรือพฤติกรรมของครูที่แสดงออกถึงความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติและคุณลักษณะที่ช่วยให้ครูปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ ส่งผลให้นักเรียนมีการพัฒนาคุณภาพทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคมและสามารถนำเอาวิธีการความรู้พื้นฐานไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ที่ตนปฏิบัติอยู่ได้

2. สมรรถภาพการสอนของครูภาษาอังกฤษ

ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุด ในการจัดระบบการเรียนการสอนครูที่มี คุณภาพในการสอนจะทำให้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี ดังนั้น สมรรถภาพการสอนของครู จึงเป็นตัวกำหนด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้เป็นอย่างดีดังมีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวดังนี้

ภิญโญ สาร (2532 : 3-6) กล่าวไว้ว่า ครูเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในการจัดการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และครูเป็นผู้ที่ทำให้แผนการศึกษาแห่งชาติดำเนินไปตามวัตถุประสงค์อย่างได้ผล ซึ่งสอดคล้องกับมิลแมน (Millman, 1987 : 174) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมการสอนในห้องเรียนเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ถ้าครูเอาใจใส่และควบคุมพฤติกรรมการสอนของตนให้เป็นไปในทิศทางที่กำหนดไว้แล้วย่อมจะทำให้การเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้ได้และแม้จะมีปัจจัยหลายประการที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน แต่พฤติกรรมการสอนของครูก็นับเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญมากที่สุด

พัฒน์ น้อยแสงศรี (2532 : 141) กล่าวว่า นอกเหนือไปจากความรู้ในเนื้อหาวิชาที่จะต้องสอนแล้ว ครูยังจำเป็นต้องมีความรู้พื้นฐานด้านอื่นอีกเพื่อนำมาเป็นเครื่องประกอบการสอนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ดังนั้นครูสอนภาษาอังกฤษจึงจำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องภาษาศาสตร์และภาษาอังกฤษอย่างไรและพอที่จะสามารถอ่านหรือค้นคว้าเข้าใจตำราที่เขียนไว้เกี่ยวกับวิชาการนั้นเพื่อหาความสว่างให้กับตนเองให้กว้างขวางยิ่งขึ้นต่อไปดังนั้นอย่างน้อยที่สุดครูผู้สอนภาษาอังกฤษจำเป็นต้องทำความเข้าใจและมีความรู้ในหัวข้อต่อไปนี้

1. ความเข้าใจของภาษา
2. จิตวิทยาแห่งการเรียนรู้
3. ลักษณะสำคัญของภาษาอังกฤษ
4. วิธีสอนภาษาต่างประเทศ

นิรมล ศตวุฒิ (2532 : 126-128) กล่าวว่า สาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศไม่สามารถฟังและพูดภาษาอังกฤษที่เจ้าของภาษาใช้ในชีวิตประจำวันได้เนื่องจากภาษาอังกฤษที่ครูใช้ในห้องเรียนนั้นไม่เหมือนกับภาษาอังกฤษที่ใช้กันนอกห้องเรียนในหมู่เจ้าของภาษาหรือเหมือนกันน้อยมากในกรณีที่ครูใช้ภาษาอยู่เสมอหรือพยายามใช้ภาษาอังกฤษในชั่วโมงเรียนภาษาอังกฤษให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้นั้น ครูมักพยายามพูดอย่างช้าๆ และชัดเจน ใช้ประโยค และใช้คำศัพท์เท่าที่นักเรียนรู้แล้วเพื่อให้นักเรียนเข้าใจ สิ่งที่ครูพูดให้มากที่สุดการฝึกพูดก็ใช้วิธีเลียนแบบจากแบบฝึกหัดในหนังสือแบบเรียน นักเรียนจะคุ้นเคยกับการสอนภาษาอังกฤษแบบนี้เมื่ออยู่นอกห้องเรียนพบกับภาษาอังกฤษที่ใช้ในชีวิตประจำวันทำให้นักเรียนไม่สามารถฟังเข้าใจและไม่สามารรถโต้ตอบได้เพราะภาษาอังกฤษที่ใช้ในชีวิตประจำวันโดยทั่วไปผู้พูดจะพูดเร็วกว่าภาษาอังกฤษที่ครูพูดในห้องเรียน

ดังนั้นไม่ว่าครูสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศจะเป็นเจ้าของภาษาหรือไม่ก็ตามจะต้องระลึกถึงความแตกต่างระหว่างภาษาอังกฤษที่เป็นทางการเช่น ในการอภิปรายบทเรียน

การอภิปรายหรือบรรยายทางวิชาการกับภาษาอังกฤษที่ไม่เป็นทางการคือภาษาอังกฤษที่ใช้ในการสนทนาในชีวิตประจำวัน เช่น ในที่ทำงาน ที่บ้าน โรงเรียน ในร้านขายของ ในหมู่เพื่อนฝูง หรือแม้แต่คนแปลกหน้าและการฝึกการฟังและการพูดภาษาอังกฤษให้ผู้เรียนครูควรจะเน้นการฝึกเพื่อการสื่อความหมายในชีวิตประจำวัน

ศรีวิทย์ สุวรรณภักดี (2532 : 74-46) ก็ได้กล่าวถึงพฤติกรรมการสอนของครูซึ่งเกี่ยวข้องกับปัญหาการสอนภาษาอังกฤษไว้ดังนี้

1. ครูมีความรู้ทางด้านเนื้อหาวิชาภาษาอังกฤษไม่แม่นยำพอ โดยเฉพาะชั้นประถมศึกษาชั้นนั้นครูได้รับการคาดหวังว่าควรจะสามารถสอนได้หมดทุกวิชาเมื่อเป็นเช่นนี้ก็ทำให้ได้ครูที่ไม่สนใจหรือไม่มีความรู้ทางภาษาอังกฤษที่พอมาสอนนักเรียน
2. ครูขาดความรู้ทางด้านวิธีสอนที่ถูกต้อง อาจเป็นเพราะไม่เคยได้ศึกษามาก่อนหรือเคยศึกษามากอย่างผิวเผิน ไม่สามารถนำวิธีสอนที่เหมาะสมไปใช้ประโยชน์ได้หรือนำไปใช้ได้ไม่ถูกต้อง
3. ครูขาดความพร้อมที่จะสอนไม่มีการเตรียมบทเรียนอาจเป็นเพราะครูมีชั่วโมงสอนมากเกินไป
4. ครูขาดความมั่นใจในตัวเอง ซึ่งอาจจะเป็นเพราะไม่แม่นยำในเนื้อหาหรือวิธีสอนหรือมีความอายในการที่จะต้องออกเสียงภาษาอังกฤษให้ใกล้เคียงกับเสียงของเจ้าของภาษาเขามากที่สุดก็ได้เมื่อครูไม่กล้าแสดงออกแล้ว จะหวังให้นักเรียนพูดภาษาอังกฤษ หรืออ่านภาษาอังกฤษด้วยสำเนียงที่ถูกต้องย่อมเป็นไปไม่ได้
5. ครูบางคนไม่ได้สนใจหลักสูตร ว่าวิชาที่ตนเองสอนนั้น มีจุดมุ่งหมายอย่างไรบ้าง เนื้อหาที่สอนควรครอบคลุมไปถึงไหนซึ่งทำให้การสอนนั้นไม่มีหลักเกณฑ์ไม่ทราบว่าหลักสูตรจัดให้นักเรียนวิชานี้เพื่อจุดมุ่งหมายอย่างไร
6. ครูไม่มีเวลาในการตรวจงานของนักเรียน เพราะบางโรงเรียนจัดให้ครูสอนมากเกินไป
7. ครูไม่กระตุ้นความสนใจของนักเรียนโดยใช้กิจกรรมต่างๆ และไม่ได้เน้นให้นักเรียนเห็นความสำคัญของวิชาภาษาอังกฤษ
8. ครูขาดการใช้จิตวิทยาในการสอน ทำให้นักเรียนเกิดทัศนคติที่ไม่ดีทั้งต่อครูและต่อวิชาภาษาอังกฤษด้วย

ประนอม สุรัสวดี (2534 : 6-9) ได้กล่าวว่า ครูเป็นเสมือนจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ของนักเรียนจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับครูซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด

ผู้เป็นครูคือ คนที่มีลักษณะและความสามารถพิเศษพอควร เพราะครูนอกจากจะมีความรู้ทางด้านวิชาการแล้วจะต้องมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ด้วย เพราะความรู้วิชาการที่ครูมีได้เก็บอยู่ที่ตัวครู แต่จะต้องนำความรู้นั้นให้เกิดการเรียนรู้แก่เด็ก ครูจึงต้องมีศิลปะในการสอน รู้วิธีสอน และติดตามให้ทันสื่อการเรียนสื่อการสอนที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่หยุดยั้ง

ทั้งนี้ครูจะต้องกระตือรือร้นที่จะสนใจใฝ่หาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ เริ่มตั้งแต่การศึกษาหลักสูตรศึกษาคู่มือเพื่อนำมาใช้ให้สอดคล้องกับหลักสูตร พร้อมทั้งจะเข้ารับการอบรมต่าง ๆ ที่ครูยังไม่แน่ใจหรือยังไม่ถนัด โดยเฉพาะด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษในระดับที่ตนเองรับผิดชอบ เพราะครูที่รู้จักแสวงหาความรู้ย่อมแสดงว่ามีศรัทธาต่อการสอนและเป็นครูที่ดีได้

ลักษณะของครูที่มีสมรรถภาพในการสอนควรมีลักษณะดังนี้

1. มีความศรัทธาในการสอน สนใจ ใฝ่รู้ มีจุดมุ่งหมายแน่วแน่ในวิชาชีพ และมีการกระทำส่วนใหญ่เพื่อเด็ก
2. มีความสามารถในการจัดแผนการสอนได้เหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียนและสภาพแวดล้อม จัดลำดับเนื้อหาวิชาได้ตามลำดับก่อนหลัง ตลอดจนสามารถตัดแปลงเนื้อหาต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม
3. มีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยตระหนักถึงความพร้อมของผู้เรียน ความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการนำกระบวนการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยการกระทำ โดยนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในหลายๆลักษณะ รู้จักตัดแปลงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นำสนใจ
4. มีความสามารถในการผลิตหรือเลือกสื่อการสอนได้เหมาะสม สอดคล้องกับบทเรียนและผู้เรียน
5. มีความสามารถในการสรุปบทเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนได้สามารถเรียนรู้และสรุปความรู้ที่เรียนได้ด้วยตนเอง ตลอดจนนำความรู้ไปใช้
6. มีความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน สามารถเลือกใช้นและสร้างแบบทดสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันครูต้องรู้จักประเมินผลการสอนของตนเอง เพื่อจะได้นำไปปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ประพนอม สุวีลาดี (2531 : 11-12) ยังได้เสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษที่ดีไว้ ดังนี้

1. สนับสนุนให้นักเรียนรู้จักใช้ความคิดของตนเองในการพูด การแต่งประโยค หรือความสามารถในการคิดแปลงโครงสร้างของประโยคต่างๆ ที่ได้เรียนให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ ได้ ทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน
2. ควรให้นักเรียนได้รับความรู้ นอกเหนือจากที่นักเรียนได้รับจากบทเรียนในแต่ละวัน
3. สอนให้นักเรียนได้รับความสนุกสนาน ไม่รู้สึกเบื่อ มีความกระตือรือร้นในการเรียน
4. รู้จักหาวิธีสอนที่จะให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปตัดแปลงใช้ในโอกาสต่างๆ
5. ไม่ยึดวิธีสอนวิธีใดวิธีหนึ่ง ควรจะได้ทดลองใช้หลายๆ วิธีผสมผสานกัน
6. มีเทคนิคในการสอนหลายๆ แบบ
7. การเน้นที่ตัวผู้เรียนแทนที่จะเป็นตัวครู หรือเนื้อหาวิชา หรือหนังสือแบบเรียน

8. จะต้องคำนึงถึงสาเหตุที่ทำให้นักเรียนเบื่อหน่ายหรือกระตือรือร้นในการเรียน
9. จะต้องสร้างบรรยากาศที่ช่วยให้นักเรียนเกิดกำลังใจที่จะเรียนรู้
10. มีความตั้งใจที่จะทุ่มเทการทำงานทุกอย่างเพื่อให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในด้านการเรียน

11. มีความคิดสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมเสริมบทเรียน

12. ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

ฐิติกรานนท์ ศรีสุธรรม (2538 : 19-20) ได้สรุปว่าครูภาษาอังกฤษที่ดีควรมีพฤติกรรมในการสอน หรือมีการปฏิบัติดังนี้

1. ต้องตระหนักถึงจุดมุ่งหมายในการสอนภาษาโดยคุณลักษณะ และตรวจดูบทเรียนแต่ละบทเพื่อจะได้ทราบว่าบทเรียนแต่ละบทมีจุดมุ่งหมายเฉพาะอย่างไร

2. ต้องเตรียมการสอนอย่างสม่ำเสมอโดยเลือกเนื้อหาวิชา และมีปริมาณบทเรียนตลอดจนหาวิธีการนำนักเรียนเข้าสู่บทเรียนคิดหาระเบียบวิธีสอนและกลวิธีมาใช้เพื่อให้เหมาะสมกับนักเรียนโดยคำนึงถึงอายุพื้นฐานทางวัฒนธรรมและประสบการณ์เดิม

3. ต้องมีทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษที่พอที่จะเป็นแบบอย่างได้ ครูจะต้องรู้จักประเมินเสียง คำ ประโยค ตลอดจนระบบไวยากรณ์ต่างๆ ทั้งในภาษาไทยและภาษาอังกฤษเป็นเบื้องต้นเพื่อใช้เป็นหลักในการศึกษาเปรียบเทียบ แล้วตั้งเป็นข้อสังเกตสำหรับนักเรียน เช่น ในการสอนคำขยายคำนาม (Determiner) นั้นครูควรจะทำให้ให้นักเรียนเห็นความแตกต่างของตำแหน่งของคำขยายคำนามในภาษาไทยและภาษาอังกฤษก่อนที่จะทำการฝึก (Drill)

4. ในการสอนครูควรใช้ภาษาอังกฤษให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้เพื่อฝึกให้นักเรียนเกิดความเคยชินในภาษาที่เรียนและเป็นการฝึกการใช้ภาษานั้นโดยตรงทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความสามารถของนักเรียนแต่ละคนด้วย

5. ครูควรยึดหลักการประหยัดเวลาในการสอนด้วยหมายความว่าถ้าสิ่งใดนักเรียนสามารถเรียนรู้ได้โดยรวดเร็ว และเป็นสิ่งที่มีอยู่ในภาษาไทย ก็ไม่จำเป็นต้องฝึกมากนัก แต่ควรฝึกสิ่งที่ไม่ใช่ในภาษาไทยให้มาก เช่น ในคำนำหน้าคำนามนั้น ครูควรให้เวลาในการฝึกใช้ Articles มากกว่า Adjectives เป็นต้น

6. ในการเรียนการสอนนั้นครูควรให้เวลานักเรียนในการฝึกพูดมากกว่าที่ครูจะเป็นผู้พูดเอง ครูไม่ควรเป็นผู้อธิบายหลักเกณฑ์ หรือวิธีการใช้ภาษาในลักษณะต่างๆ แต่ควรจะเป็นผู้นำให้นักเรียนได้ใช้ภาษานั้นโดยตรง

7. ครูสอนภาษาที่ดีไม่ควรมีลักษณะคุหรือนางอำนาจมากเพราะนักเรียนทั่วไปมีความคิดอยู่แล้วว่าตนถูกบังคับให้ตอบคำถาม ให้ถูกใจครูมากกว่าที่จะคิดค้นหาคำตอบที่มาจากความคิดของตนเอง ถ้าครูคุและใช้อำนาจบังคับนักเรียนอีก นักเรียนก็ยังไม่กล้าแสดงออกเลยครูที่ฉลาดจึงควรทำให้นักเรียนเห็นว่าครูเป็นบุคคลธรรมดา และ เห็นความผิดของนักเรียนเป็นเรื่อง

ธรรมชาติควรฝึกให้นักเรียนรู้จักแก้ความผิดของตนเองเพราะจะทำให้นักเรียนจำได้แน่นอนอย่างที่ครูเป็นผู้แก้ให้หมดทั้งยังเป็นการทำลายความคิดที่ว่าครูคือพระเจ้าที่คอยบัญชาอยู่เสมอ

8. ครูควรจะทำให้ชั้นเรียนมีบรรยากาศที่มีชีวิตชีวาโดยให้มีกิจกรรมเปลี่ยนไปเรื่อยๆ คือไม่ควรปล่อยให้ให้นักเรียนทำกิจกรรมเดียวไปทั้งชั่วโมง

9. ครูไม่ควรยึดแบบเรียนมากเกินไปควรรู้จักใช้วัสดุที่มีอยู่แล้วในชีวิตจริงมาช่วยในการสอนบ้างเพื่อให้นักเรียนจะได้เห็นลักษณะของการใช้ภาษาอังกฤษที่แท้จริงเช่น ข่าวหรือบทความจากหนังสือพิมพ์ การ์ตูน โฆษณาสินค้า เป็นต้น

10. หลังจากที่ครูสอนเสร็จแล้วทุกครั้งควรมีการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอเพราะจะทำให้ทราบถึงผลการเรียนของนักเรียนและผลการสอนของครู ในการประเมินผลนั้นครูควรกำหนดว่าต้องการจะวัดอะไรเช่นต้องการจะวัดความเข้าใจของนักเรียนหรือต้องการจะวัดความนึกคิดเป็นต้น

จากเอกสารดังกล่าวพอสรุปได้ว่า คุณลักษณะของครูภาษาอังกฤษที่มีสมรรถภาพนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำพานักเรียนไปสู่จุดมุ่งหมายในการเรียนรู้เพราะครูเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

3. องค์ประกอบของสมรรถภาพการสอนของครูภาษาอังกฤษ

พฤติกรรมการสอนของครูที่ส่งผลต่อสมรรถภาพในการสอนนั้นมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการสอน และด้านกาารวัดผลประเมินผลดังรายละเอียดคือ

3.1 สมรรถภาพด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนับว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่กระทำขึ้นเพื่อให้การเรียนการสอนในครั้งนั้นๆ ได้ผลดีและสภาพการของครูจัดประสบการณ์และการกระทำทุกสิ่งทุกอย่างที่จัดขึ้นจากการร่วมมือกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียนเพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ น่าสนใจ และผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ (ทัศนีย์ สุภเมธี, 2538 : 189 และ วไลพร คุโณทัย, 2530 : 19)

ฮานา ไทเคียง (2540 : 72-75) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนการสอนถ้าผู้สอนจัดได้เหมาะสมกับเนื้อหาของบทเรียนน่าสนใจก็จะเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงควรคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้

1. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเจตนาารมณ์ของหลักสูตร หลักสูตรปัจจุบันมีความมุ่งหวังให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นและเกิดทักษะกระบวนการต่างๆ
2. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การสอนกล่าวคือ การสอนในครั้งนั้นมุ่งเน้นพฤติกรรมด้านใด
3. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องเหมาะสมกับวัยความสามารถความสนใจของผู้เรียน

4. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับลักษณะเนื้อหาวิชา เช่น ประเภทข้อเท็จจริง ประเภท การคิดสร้างสรรค์ ฯลฯ

5. จัดกิจกรรมให้มีลำดับขั้นตอน เพื่อผู้เรียนได้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง ไม่สับสนและสามารถโยงความสัมพันธ์ของเนื้อหาที่เรียนได้

6. จัดกิจกรรมให้น่าสนใจโดยใช้สื่อการสอนที่เหมาะสม

7. จัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้กระทำกิจกรรม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกส่วนตัวความรู้เป็นผลพลอยได้จากการกระทำกิจกรรม

8. จัดกิจกรรมโดยใช้วิธีที่ท้าทายความคิดความสามารถของผู้เรียนและฝึกฝนวิธีการ แสวงหาความรู้และการแก้ปัญหาด้วยตนเองจะทำให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนอย่าง แท้จริง

9. จัดกิจกรรมโดยใช้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายให้เหมาะสมกับสถานการณ์ทำให้ ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน

10. จัดกิจกรรมโดยให้มีบรรยากาศที่รื่นรมย์ สนุกสนาน และเป็นกันเองเพราะทำให้ ผู้เรียน เรียนด้วยความเป็นสุขสบายใจไม่ตึงเครียดเป็นการส่งผลให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อวิชา ที่เรียนบรรยากาศการเรียนจะเป็นเช่นไรขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของผู้สอนเป็นสำคัญ

11. จัดกิจกรรมแล้วต้องมีภาวักผลประเมินผล การใช้กิจกรรมนั้นทุกครั้งเพื่อค้นหา ข้อดีข้อบกพร่องแล้วนำผลไปปรับปรุงแก้ไขสำหรับใช้ในครั้งต่อไป ในการวัดผลควรมีทั้งการวัดผล ระหว่างที่ผู้เรียนทำกิจกรรมและภายหลังการทำกิจกรรมโดยใช้วิธีสังเกตซักถามตรวจสอบผลงาน หรือทดสอบ

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งซึ่งจะทำให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ และจัดมวลประสบการณ์ต่างๆ ให้สอดคล้องและตรงกับหลักสูตรที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนอย่างมี ความสุข

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1. พัฒนาหลักสูตรระดับห้องเรียนโดยจัดทำโครงสร้างการสอนและแนวการสอนตาม ลำดับหัวข้อประสบการณ์ เช่น จากง่ายไปหายาก จากธรรมชาติไปสู่หลักการ

2. สิ่งที่เรียนรู้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

3. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สนุกหลากหลาย แปลกใหม่ จูงใจให้ติดตาม เข้าใจ และตอบสนองความสนใจต่อผู้เรียน

4. กิจกรรมการเรียนการสอนมุ่งพัฒนา และ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ เช่น กระบวนการคิด กระบวนการฝึกปฏิบัติ เป็นต้น

5. พัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนเก่งคนดีมีความสุขด้วยวิธีการสอนการสร้างสิ่งแวดล้อม การแนะแนวและจิตวิทยาการประเมินผล

6. ประเมินผลมุ่งเน้นพัฒนาการของผู้เรียนในภาพรวมมากกว่าทดสอบทางวิชาการ

7. พัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น โดยการสร้างหลักสูตรย่อยเสริมหลักสูตรแกนกลางในกลุ่มสาระการเรียนรู้เลือกที่เป็นความสนใจความต้องการของท้องถิ่น

เทคนิคที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

เทคนิคการสอน หมายถึง วิธีการเฉพาะที่ผู้สอนเลือกนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยต้องพัฒนาให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ และความสามารถของผู้เรียน เทคนิคการสอน เช่น

1. เทคนิคการสอนที่ใช้กระบวนการกลุ่มเป็นการเรียนรู้ของผู้เรียนตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป ผู้เรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมีแรงจูงใจร่วมกันในการทำกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เช่น เกมส์ บทบาทสมมุติ สถานการณ์จำลอง ละครสั้น กรณีตัวอย่าง การอภิปรายกลุ่ม การระดมสมอง การศึกษานอกสถานที่ เป็นต้น

2. เทคนิคการสอนที่ยืดการเรียนรู้แบบร่วมมือประสานใจ เป็นวิธีการจัดสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ สมาชิกมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เช่น การเล่าเรื่องรอบวง มุมสนทนา กลุ่มร่วมมือ เป็นต้น

3. เทคนิคการสอนที่เน้นความคิดสร้างสรรค์ เป็นวิธีการสร้างสิ่งเข้า กระตุ้นให้ผู้เรียนมีข้อมูลและแนวความคิดสำหรับความคิดสร้างสรรค์ เช่น การอุปมาอุปไมย การตีความ การวิจารณ์ เป็นต้น

การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษาควรจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียนเด็กประถมศึกษา (ป.1-ป.6) มีอายุอยู่ระหว่าง 6-12 ปี การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กวัยนี้ควรจัดให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงได้ทำกิจกรรมต่างๆ เรียนรู้ด้วยตนเองตามลักษณะการอยากรู้ อยากเห็นของเด็กโดยเริ่มจากกิจกรรมและบทเรียนที่ง่าย ๆ และ ยากขึ้นตามลำดับเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกตามความสามารถโดยอาจใช้เกมส์ ประกอบการเรียนการสอน จัดฉายวีดิทัศน์ การ์ตูนประกอบบทเรียน แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มหรือเป็นศูนย์การเรียนโดยให้เรียนเป็นกลุ่มตามธรรมชาติ ประกอบด้วยนักเรียนหญิงและชายนักเรียนที่เรียนเก่งปานกลางและอ่อนคละกันไป สนับสนุนให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกันในกลุ่มหรือศูนย์การเรียนนั้นๆ เป็นต้น

เทคนิคและวิธีการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษควรมุ่งจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีทักษะในการฟัง พูด อ่าน และเขียน เพื่อให้สามารถนำไปใช้สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ฉะนั้นเทคนิคและวิธีที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องรู้จักเลือกใช้ให้เหมาะสม และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ในเรื่องนี้ได้มีนักการศึกษาเสนอแนะแนวทางไว้หลากหลายในที่นี้จะนำเสนอเพื่อเป็นแบบอย่างโดยสังเขปดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2534 : 88-89) ได้เสนอวิธีการสอนเพื่อให้เกิดทักษะ ดังนี้

1. วิเคราะห์ทักษะ โดยต้องพิจารณาแยกแยะรายละเอียดของทักษะนั้น ๆ
2. ตรวจสอบความสามารถเบื้องต้น ที่เกี่ยวกับทักษะของผู้เรียนว่ามีอะไรเพียงใดให้ทดสอบการปฏิบัติเบื้องต้นตามลำดับก่อน-หลัง
3. จัดการฝึกหน่วยย่อยต่างๆ และฝึกหนักในหน่วยที่ขาดไปและอาจจะฝึกสิ่งที่เขาเป็นอยู่แล้วให้ชำนาญเต็มที่ และให้ความสนใจในสิ่งที่ยังไม่ชำนาญ
4. ชื่นอธิบายและสาธิตทักษะให้ผู้เรียน เป็นการแสดงทักษะทั้งหมดโดยการอธิบาย การแสดงให้เห็นตัวอย่างหรือให้ผู้เรียนชมภาพยนตร์หรือจัดหาผู้เชี่ยวชาญแสดงให้ดู ในขั้นต้นไม่จำเป็นต้องอธิบายมากให้ผู้เรียนดูตัวอย่างและสังเกตเองการให้ชมภาพยนตร์มีคุณค่าอย่างยิ่งทั้งในขั้นแรกและขั้นสุดท้ายของการเรียนเพราะเมื่อผู้เรียนมีทักษะในขั้นสูงแล้วก็อาจจะหันมาพิจารณา รายละเอียดจากภาพยนตร์อีกครั้งหนึ่งภายหลังการชมภาพยนตร์ควรมีการอภิปรายโดยให้ผู้เรียน อธิบายเป็นคำพูดของตนเองและควรจะฉายให้ดูอีกครั้งก่อนที่จะลงมือปฏิบัติ

5. ชั้นจัดภาวะเพื่อการเรียน 3 ประการ คือ

5.1 การจัดลำดับขั้นสิ่งเร้าและการตอบสนองให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติอย่างถูกต้องตามลำดับก่อนหลัง สิ่งใดที่เกี่ยวข้องกันต้องจัดให้ติดต่อกัน

5.2 การปฏิบัติต้องจำกัดกำหนดเวลา ของการปฏิบัติให้ที่จะใช้เวลานั้นแต่ละครั้งนานเท่าใดหรือแต่ละครั้งจะมีการหยุดพักมากน้อยเพียงใดการฝึกแต่ละอย่างอาจใช้ ครั้งเดียวหรือกี่ครั้ง จะต้องพิจารณาให้ที่จะใช้การปฏิบัติแบบแบ่งปฏิบัติ หรือฝึกแบบรวดเร็วขึ้นอยู่กับขั้นต่างๆ ของการเรียนทักษะสำหรับในขั้นสุดท้ายอาจจะใช้การฝึกฝนนานได้

5.3 การให้ทราบผลของการปฏิบัติควรทราบผลนั้น มี 2 อย่าง คือ ทราบจาก คำบอกของครูผู้สอน และทราบผลโดยตัวเองในขั้นแรกๆ ควรบอกให้ทราบว่าเรามีข้อบกพร่อง อยู่ตรงไหนเป็นการทราบผลจากภายนอกและบอกให้ทราบว่าแกไขอย่างไร เมื่อผู้เรียนก้าวหน้าไป ถึงขั้นที่สองขั้นที่สาม คือมีความชำนาญมากขึ้นเขาจะสังเกตตัวเองเป็นการทราบผลจากตัวเองโดย พิจารณาจากการเคลื่อนไหวของตนเอง

การเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศนั้น ได้มีการพัฒนาวิธีสอนขึ้นมาหลายวิธี ด้วยกันวิธีแบบใดจะเป็นที่นิยมมากน้อยเพียงใดยังไม่อาจกล่าวได้ว่าวิธีสอนภาษาอังกฤษแบบใด เป็นวิธีสอนที่ดีและสมบูรณ์ที่สุดแต่ละวิธีมีทั้งข้อดีและข้อเสียอยู่ด้วยกันทั้งนั้นครูผู้สอนจึงควรที่จะ ศึกษาวิธีสอนแต่ละวิธีให้เข้าใจ เพื่อที่จะได้นำความรู้ความสามารถเลือกนำไปใช้ให้เหมาะสมกับ ผู้เรียนและจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในแต่ละระดับชั้น ตลอดจนช่วยให้ ดำเนินการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพในที่นี้จะขอกล่าวถึงวิธีสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษา ต่างประเทศที่รู้จักกันดี และนิยมใช้กันอยู่ในปัจจุบัน (สุมิตรา อังวัฒนกุล, 2537 : 39-106)

1. วิธีสอนแบบไวยากรณ์และแปล (The Grammar - translation Method)

วิธีสอนแบบไวยากรณ์และแปลนี้อิงแนวคิดที่ว่าภาษามีกฎเกณฑ์มีระบบและระเบียบ การเรียนภาษา คือการเรียนรู้ระบบกฎเกณฑ์ต่างๆ ของภาษาถ้าผู้เรียนได้รู้กฎไวยากรณ์และความหมายของคำศัพท์ต่างๆ ในภาษาที่เรียนได้และสามารถจะใช้ภาษานั้นได้อย่างถูกต้อง

ขั้นตอนในการดำเนินการเรียนการสอนโดยทั่วไปแล้ววิธีสอนแบบไวยากรณ์และแปล จะประกอบด้วยบทเรียนและแบบฝึกหัดในบทเรียนแต่ละบทจะประกอบด้วยบทความหรือข้อความให้นักเรียนอ่านและอาจจะมีคำศัพท์และไวยากรณ์ที่ดึงออกมาให้เห็นชัดซึ่งผู้สอนมักจะทำเนิกรเรียนการสอนตามขั้นตอนดังนี้

1. สอนคำศัพท์ โดยบอกคำแปลเป็นภาษาของผู้เรียนเองและให้ตัวอย่างประโยคที่มีคำศัพท์นั้นอยู่

2. สอนโครงสร้างโดยอธิบายกฎไวยากรณ์และข้อยกเว้นต่างๆ ให้ผู้เรียนทราบพร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบแล้วให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดหรือฝึกใช้กฎไวยากรณ์ที่เรียนนั้นในการสร้างประโยคต่างๆ เพื่อให้เข้าใจกฎต่างๆ ที่เรียนไป แล้วให้ฝึกแปลประโยคเป็นภาษาของตนเอง

3. สอนอ่านโดยให้ผู้เรียนอ่านเรื่องที่กำหนดให้ แล้วให้คำแปลเนื้อเรื่องเป็นภาษาของตนเองเมื่อผู้เรียนมีปัญหาผู้สอนจะช่วยอธิบายเพิ่มเติมโดยใช้ภาษาของผู้เรียนหลังจากผู้เรียนแปลเรื่องที่อ่านจนเข้าใจแล้วผู้สอนจะให้ตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านนั้นจากนั้นก็ตรวจสอบว่าถูกต้องหรือไม่โดยให้ผู้เรียนอ่านคำตอบให้ทั้งชั้นฟังถ้าตอบผิดผู้สอนจะเรียกผู้เรียนอื่นตอบคำถามจนถูกต้อง หรือไม่เช่นกัน ผู้สอนก็จะให้คำตอบที่ถูกต้องเอง

4. ประเมินผลการเรียนโดยให้ผู้เรียนทำการบ้านโดยการทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติมหรือให้ท่องจำ ชนิดคำกริยาและคำกริยาต่าง ๆ และการเปลี่ยนแปลงรูปคำให้ท่องจำคำศัพท์และนำไปแต่งประโยคหรือแปลข้อความภาษาต่างประเทศให้เป็นภาษาของตนเองหรือแปลภาษาของตนเองเป็นภาษาต่างประเทศที่เรียนโดยใช้พจนานุกรมที่มีคำแปลสองภาษาเป็นต้น

ข้อดีและข้อจำกัดของวิธีสอน วิธีสอนแบบไวยากรณ์และแปลนี้มีข้อดี คือ

1. วิธีสอนแบบนี้ใช้กับเด็กกลุ่มใหญ่ได้
2. วิธีสอนแบบนี้เหมาะที่จะใช้กับผู้ใหญ่ หรือเด็กเก่งเพราะสนองความต้องการด้านสติปัญญาและความสนใจ

3. การใช้ภาษาของผู้เรียนในการสอนทำให้เข้าใจความหมายของศัพท์และเนื้อเรื่อง อาจสรุปได้ว่าวิธีสอนแบบไวยากรณ์และแปลเป็นวิธีสอนที่มุ่งให้ความรู้ความเข้าใจ คำศัพท์และกฎไวยากรณ์รวมทั้งข้อยกเว้นต่างๆ แก่ผู้เรียนโดยผู้สอนเป็นผู้ทำหน้าที่อธิบายและให้ผู้เรียนนำความรู้ดังกล่าวไปใช้ในการทำแบบฝึกหัดโดยเน้นการแปลเป็นหลักการวัดผลจึงเน้นความจำ คำศัพท์ และกฎไวยากรณ์ และความสามารถในการแปล

สำหรับข้อจำกัดของวิธีสอนแบบนี้ อาจสรุปได้ดังนี้

1. วิธีสอนแบบนี้ละเลยทักษะการพูด และการออกเสียงไม่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำภาษาที่เรียนไปใช้สื่อความหมายได้ การเรียนรู้กฎไวยากรณ์ไม่ได้เป็นหลักประกันว่าผู้เรียนจะสามารถใช้ภาษาได้ถูกต้อง
2. การเรียนโดยเน้นกฎไวยากรณ์ไม่สอดคล้องกับภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันส่วนใหญ่ จะเป็นภาษาทางราชการ จึงเป็นการสอนเกี่ยวกับภาษามากกว่าการสอนภาษาเพื่อสื่อความหมาย
3. วิธีสอนแบบนี้เหมาะกับเด็กเก่งที่สามารถท่องจำกฎไวยากรณ์และนำไปประยุกต์ใช้ได้ แต่เด็กที่ไม่เก่งเมื่อทำผิดก็จะเกิดความเบื่อหน่าย และสะสมเอาความเข้าใจผิดๆ ไว้มากยิ่งขึ้น ทำให้ยากแก่การแก้ไขเมื่อเรียนสูงขึ้น
4. การฝึกหัดโดยการแปลทำให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้ภาษาน้อย และจะเป็นการขัดขวางการคิดเป็นภาษาต่างประเทศให้ช้าลงเพราะผู้เรียนจะติดนิสัยแปลอยู่เสมอ
5. การสอนแปลเป็นทักษะพิเศษ ผู้ที่จะสามารถแปลได้ดี จะต้องมีความรู้ทั้งสองภาษาเป็นอย่างดีและมีความรู้ในเรื่องที่แปลอย่างกว้างขวาง การสอนด้วยวิธีแปลจึงไม่เหมาะกับการเรียนการสอนภาษานั้นๆ ควรนำมาใช้เมื่อผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาดีแล้ว

2. วิธีสอนแบบฟัง-พูด (THE Audio-lingual Method)

วิธีสอนแบบ ฟัง-พูด มีองค์แนวคิดที่ว่าภาษาคือภาษาพูด การสอนภาษา จึงควรเริ่มจากการ ฟัง-พูด อันเป็นพื้นฐานไปสู่การอ่านและการเขียน ดังนั้นภาษาที่นำมาให้ผู้เรียนเรียนควรเป็นภาษาที่เจ้าของภาษาใช้พูดกัน ในชีวิตประจำวัน ไม่ใช่การสอนเกี่ยวกับตัวภาษา เนื่องจากภาษาแต่ละภาษามีความแตกต่างกันลักษณะที่แตกต่างกันของระบบเสียง และโครงสร้าง จะเป็นปัญหาแก่ผู้เรียนที่ผู้สอนควรให้ความสนใจเป็นพิเศษด้วยวิธีสอนแบบนี้ยังอิงความคิดของนักจิตวิทยาจากกลุ่มพฤติกรรมนิยมที่เชื่อว่าภาษาเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากความสัมพันธ์ของสิ่งเร้า และปฏิกิริยาตอบสนองการเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นเมื่อได้รับการยกย่องชมเชยหรือรางวัล และเมื่อได้รับการสนับสนุนและเสริมแรงให้ซ้ำๆ จะทำให้เกิดการกระทำได้โดยอัตโนมัติจนเป็นนิสัยการสร้างนิสัยทางภาษาจึงทำได้โดยการฝึกซ้ำๆ

ขั้นตอนในการดำเนินการเรียนการสอนการเรียนการสอนภาษาด้วยวิธีสอนแบบฟัง-พูด มักจะประกอบด้วยบทสนทนาในสถานการณ์ต่างๆ มาให้นักเรียนฝึกและจำซึ่งผู้สอนมักจะดำเนินการเรียนการสอนตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ให้ผู้เรียนฟังบทสนทนาใหม่ที่นำมาอ่านให้ฟัง หรือฟังจากเทปบันทึกเสียงของผู้พูดที่เป็นแบบและพยายามจำบทสนทนานั้นให้ได้
2. ให้ผู้เรียนทั้งชั้นพูดตามที่ละบรรทัดนักเรียนพูดซ้ำหลายๆ ครั้ง
3. ผู้สอนนำประโยคที่เป็นปัญหามาฝึกเป็นพิเศษ โดยอาจจะใช้วิธีการฝึกส่วนย่อยๆ แล้วค่อยๆ เพิ่มส่วนของประโยคจนให้ผู้เรียนสามารถพูดประโยคนั้นได้ทีละขั้น
4. ให้ผู้เรียนฝึกโต้ตอบสนทนาพร้อมกันทั้งห้องเป็นกลุ่มใหญ่กลุ่มเล็กและทีละคน

5. ให้ผู้เรียนฝึกโต้ตอบสนทนานั้นโดยคัดแปลงให้เข้ากับเหตุการณ์ของผู้เรียนเอง เมื่อคุ้นกับบทสนทนาแล้วก็จะให้ฝึกออกเสียงและการสอนประโยคตามโครงสร้างในบทสนทนาด้วยปากเปล่าโดยอาจใช้รูปภาพบัตรคำและเกมต่างๆเป็นสื่อในการฝึกให้ผู้เรียนพูดโต้ตอบจนคล่องจากนั้นจึงให้ฝึกอ่านจนเมื่ออ่านได้คล่องแคล่วแล้วจึงจะให้เลือกอ่านตามใจชอบในเรื่องของการเขียนก็เช่นกันจะฝึกหัดเขียนโดยการเลียนแบบก่อนเมื่อเกิดความมั่นใจแล้วจึงให้แสดงออกในรูปของการเขียนเรียงความสั้นๆ แต่จะต้องเป็นเรื่องที่ผู้เรียนสามารถพูดได้แล้ว

ข้อดีและข้อจำกัดของวิธีสอน

1. ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะทั้ง 4 คือ ฟัง พูด อ่าน และเขียนตลอดจนองค์ประกอบของภาษาคือ เสียง ศัพท์ และโครงสร้าง

2. จุดมุ่งหมายของวิธีสอนแบบนี้เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันเน้นภาคปฏิบัติ ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกภาษาตลอดเวลาจนสามารถใช้ได้โดยอัตโนมัติ

3. ผู้เรียนได้ใช้ภาษาตามที่ใช้จริงเหมาะกับชีวิตประจำวัน และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา

4. ผู้เรียนส่วนใหญ่ทั่วไป สามารถเรียนภาษาได้เพราะเป็นวิธีสอนที่ไม่เน้นสติปัญญาหรือเหตุผลมากนัก โดยเฉพาะกับเด็กเล็กซึ่งเป็นวัยที่ชอบเลียนแบบ

5. ผู้สอนสามารถให้ความเอาใจใส่ผู้เรียนแต่ละคนได้มากขึ้น สำหรับข้อจำกัดของวิธีสอนแบบนี้มีดังนี้

1. การฝึกซ้ำๆ โดยการเลียนแบบผู้เรียนอาจไม่เข้าใจความหมายของเรื่องที่กำลังพูด
อยู่ได้

2. การฝึกซ้ำๆ ทำให้เบื่อหน่าย โดยเฉพาะเด็กเก่ง และผู้ใหญ่

3. การแบ่งเนื้อหาออกเป็นส่วนใหญ่ๆ บางครั้งผู้เรียนไม่สามารถนำไปบูรณาการได้

4. การเรียนการสอนเน้นหลักการวางเงื่อนไข เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนไปผู้เรียนไม่สามารถใช้สิ่งที่เรียนหรือฝึกมาได้ ทำให้ขาดแรงจูงใจ

5. วิธีสอนแบบนี้ต้องการผู้สอนที่มีความกระตือรือร้นและมีประสิทธิภาพ มีการเตรียมสื่อต่างๆ เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพด้วย

3. วิธีสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบความรู้ความเข้าใจ (The Cognitive Code Learning Theory)

วิธีสอนแบบตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบความรู้ความเข้าใจนี้อิงแนวคิดที่ว่าภาษาเป็นระบบที่เข้าไปตามกฎเกณฑ์ความเข้าใจและการแสดงออกทางภาษาขึ้นอยู่กับความเข้าใจกฎเกณฑ์ เมื่อผู้เรียนมีความเข้าใจรูปแบบของภาษาและความหมายแล้วก็จะสามารถใช้ภาษาได้นอกจากนี้ การเรียนภาษาเป็นกระบวนการภายในสมองมนุษย์มีความสามารถที่เรียนรู้ภาษามาตั้งแต่เกิดมิได้ เกิดการเรียนรู้จากการวางเงื่อนไขเพียงอย่างเดียวแต่ยังต้องใช้สติปัญญาของตนเองและความคิดสร้างสรรค์ในการผสมผสานความรู้ใหม่เข้ากับความรู้เดิมที่มีอยู่

ขั้นตอนในการดำเนินการเรียนการสอน การเรียนการสอนด้วยวิธีสอนตามทฤษฎี การเรียนแบบความรู้ความเข้าใจนี้มักจะดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ให้ผู้เรียนอ่านข้อความหรือบทสนทนาซึ่งมีศัพท์ และโครงสร้างที่ผู้สอนตั้งออกมาสอนโดยมีความยากง่ายของศัพท์ และโครงสร้างเหมาะสมกับระดับชั้น
2. ให้ผู้เรียนทำแบบฝึกโครงสร้างหลังจากที่ผู้เรียนมีความเข้าใจโครงสร้าง ที่นำมาสอนแล้วเพื่อช่วยให้เข้าใจยิ่งขึ้น
3. ให้ผู้เรียนฝึกสนทนาโต้ตอบเพื่อใช้ความรู้ที่เรียนมาในสถานการณ์ที่นำภาษาไปใช้อย่างแท้จริง

4. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาเพิ่มเติมโดยให้ใช้ภาษาที่เรียนมาด้วยตนเอง ขั้นตอนในการสอนอาจจะสลับขั้นกันได้โดยอาจเริ่มด้วยการอธิบายกฎไวยากรณ์เสียก่อนแล้วจึงให้อ่านข้อความจากนั้นจึงทำแบบฝึกหัดฝึกสนทนาและทำกิจกรรมตามลำดับ

ข้อดีและข้อจำกัดของวิธีสอนตามทฤษฎีการเรียนแบบความรู้ความเข้าใจมีข้อดี คือ

1. เป็นวิธีสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมุ่งให้ผู้เรียนได้ใช้สติปัญญาและความคิดสร้างสรรค์ทำให้ผู้เรียนเรียนโดยรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล ทำให้เกิดความเข้าใจ และสามารถนำไปใช้ได้
2. การฝึกหัดหลังจากที่เข้าใจแล้วจึงเป็นการฝึกหัดสิ่งที่มีความหมาย และผู้เรียนยังมีโอกาสฝึกการใช้ภาษาตามสภาพการสนทนาจริงด้วย

3. ผู้เรียนได้มีการพัฒนาทักษะทั้ง 4 ไปพร้อมๆ กัน สำหรับข้อจำกัดอย่างสรุปได้ดังนี้

1. วิธีสอนแบบนี้จะได้ผลดีขึ้นอยู่กับผู้สอนที่จะต้องเตรียมการสอนล่วงหน้าและสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี
2. การเรียนภาษาด้วยวิธีนี้ขึ้นอยู่กับสติปัญญาของผู้เรียน ดังนั้นจะใช้ได้ผลดีกับเด็กเก่งมากกว่าเด็กอ่อน

4. วิธีสอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (The Communicative Approach) วิธีสอนตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสารนี้มีพื้นฐานจากแนวคิดที่ว่าภาษาคือเครื่องมือในการสื่อสาร และเป้าหมายของการสอนภาษา คือ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการสื่อสาร องค์ประกอบของความสามารถในการสื่อสารที่จะทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสารได้นั้นควรจะต้องแสดงสิ่งเหล่านี้คือ

1. ความรู้ความสามารถทางด้านภาษาศาสตร์หรือไวยากรณ์ (Linguistic or Grammatical Competent) อันได้แก่ การใช้ทักษะทั้ง 4 คือ ฟัง พูด อ่าน เขียนโดยมีองค์ประกอบทางภาษา คือ เสียง ศัพท์ โครงสร้างเป็นแกนในการสื่อความหมาย ในด้านทักษะฟัง จะต้องเริ่มจากสามารถจำแนกเสียงได้ไปจนถึงฟังข้อความในระดับความเร็วปกติของเจ้าของภาษาได้เข้าใจในด้านทักษะพูดจะต้องออกเสียงได้ถูกต้องและสนทนาโต้ตอบด้วยสำเนียงและจังหวะที่เจ้าของภาษาพอจะเข้าใจได้ในทักษะอ่านจะต้องรู้จักกลไกของการอ่านและสามารถอ่านเพื่อความเข้าใจได้ และในทักษะ

การเขียนจะต้องรู้จักกลไกในการเขียนคำการสะกดคำ และใช้เครื่องหมายวรรคตอนการเรียบเรียงประโยคและใช้เครื่องหมายสัมพันธ์ความ (Discourse Markers) ตลอดจนการเขียนข้อเขียนในลักษณะต่างๆ ได้

2. ความสามารถทางภาษาศาสตร์สังคม (Sociolinguistic Competence) อันได้แก่ความสามารถที่จะใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามระเบียบปฏิบัติของสังคมโดยสามารถเลือกใช้ภาษาให้เหมาะกับบุคคลและสถานการณ์ต่างๆ ได้ เช่น รู้ว่าจะต้องใช้ภาษาที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ เป็นต้น

3. ความสามารถในการใช้ความสัมพันธ์ของข้อความ (Discourse Competence) คือ มีความรู้เกี่ยวกับการใช้ระเบียบวิธีของความสัมพันธ์ระหว่างประโยคโดยใช้ความรู้ทางไวยากรณ์และความสามารถในการเชื่อมโยงความหมายทางภาษาให้เข้ากันได้อย่างถูกต้องมีความเข้าใจและทำนายความข้างหน้าที่เกี่ยวกับรูปลักษณะของภาษาที่จะเกิดขึ้นในบริบท (Context) ได้ถูกต้อง

4. ความสามารถในการใช้กลวิธีในการสื่อความหมาย (Pragmatic Competence or Strategic Competence) คือ มีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ ตลอดจนการใช้กริยาท่าทาง สีหน้า และน้ำเสียงประกอบในการสื่อความหมาย การใช้กลวิธีนี้เป็นการแสดงออกทั้งในทางคำพูด (Verbal) และไม่ใช่คำพูด (Non-verbal) เช่น การขยายข้อความด้วยคำศัพท์อื่นแทนคำศัพท์ที่ไม่รู้หรือไม่ออกในขณะนั้น การพยายามอธิบายโดยใช้กริยาท่าทางประกอบ เป็นต้น

ขั้นตอนในการเรียนการสอน การเรียนการสอนด้วยวิธีสอนตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสารนั้น อาจสรุปขั้นตอนการสอนที่สำคัญๆ ได้ดังนี้

1. บทนำเสนอเนื้อหา (Presentation or Introducing New Language) ในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นการเรียนการสอนในแนวใดก็ตามเนื้อหาจัดเป็นขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญที่สุดทั้งนี้เพราะในขั้นตอนนี้ครูจะให้ข้อมูลทางภาษาแก่ผู้เรียนซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้และฝึกใช้ภาษาในลำดับถัดไปจนกระทั่งผู้เรียนสามารถใช้ภาษาได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ซึ่งแต่เดิมนั้นจุดประสงค์ของบทนำเสนอเนื้อหา มักจะมุ่งให้นักเรียนได้เรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบและกฎเกณฑ์ต่างๆ ทางภาษา อาทิเช่น ด้านการออกเสียงความหมายของคำศัพท์ และโครงสร้างทางไวยากรณ์ สำหรับการสอนภาษาต่างประเทศตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร การเสนอเนื้อหาจะเน้นที่การให้นักเรียนได้เรียนรู้ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและวิธีการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ ควบคู่ไปกับการเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางภาษาคงกล่าวด้วย ในการนำเสนอเนื้อหาอาจจะดำเนินการดังนี้

ผู้สอนนำเข้าสู่เนื้อหา (Lead-in) โดยในขั้นเริ่มแรกนี้ผู้สอนเสนอบริบทหรือสถานการณ์แก่ผู้เรียนก่อนโดยอาจใช้รูปภาพการเล่าเรื่องให้ฟัง ฯลฯ จากนั้นจึงเสนอเนื้อหาทางภาษาแก่ผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนฟังหรืออ่านในต้นเนื้อหาที่เสนอผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาต่างประเทศหลายคนเห็นพ้องกันว่าควรเป็นเนื้อหาที่มีบริบทหรือสถานการณ์กำกับอยู่ด้วยซึ่งอาจเป็นเรื่องราวหรือบทสนทนาแต่ไม่ควรเป็นประโยคเดี่ยวๆ และเนื้อหานั้นนอกจากจะมีคำศัพท์และรูปแบบภาษา

ที่เคยเรียนรู้มาบ้างแล้ว เพื่อช่วยให้สามารถเข้าใจเรื่องราวที่ฟังหรืออ่านได้บ้างจากนั้นผู้สอนจะกระตุ้นการเรียนรู้ (Elicitation) โดยตรวจสอบดูว่าผู้เรียนเข้าใจเรื่องที่ฟังหรืออ่านเพียงใด เช่น ถามคำถามให้ตอบหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนพูดถ้าผู้เรียนตอบได้หรือสามารถใช้ภาษาได้บ้างหรือไม่ได้เลยผู้สอนต้องตระหนักว่าจำเป็นต้องสอน หรืออธิบายเนื้อหาทางภาษาดังกล่าว ให้ผู้เรียนเข้าใจ และในการสอนผู้สอนต้องอธิบาย (Explanation) และแสดงให้ผู้เรียนเห็นว่าเนื้อหาภาษานั้นมีรูปแบบวิธีการใช้และมีความหมายอย่างไรและถ้าจำเป็นอาจใช้ภาษาแม่ในการอธิบายก็ได้

2. การฝึก (Practice/Controlled Practice) ขั้นการฝึกเป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนฝึกใช้ภาษาที่เพิ่งเรียนรู้ใหม่ในลักษณะของการฝึกแบบควบคุม (Controlled Practice) โดยมีผู้สอนเป็นผู้นำในการฝึกโดยทั่วไปการฝึกในขั้นนี้มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนจดจำรูปแบบของภาษาได้จึงเน้นที่ความถูกต้องของภาษาเป็นหลัก แต่ก็มิจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและวิธีการใช้รูปแบบภาษานั้น ๆ ด้วยเช่นกันการฝึกแบบควบคุมนี้ในขั้นเริ่มแรกมักใช้วิธีการฝึกแบบกลไก (Mechanical Drill) หรือบางครั้งเรียกว่าการฝึกซ้ำ ๆ (Retention Drill) คือเป็นการให้นักเรียนฝึกซ้ำ ๆ ตามตัวอย่างจนกระทั่งสามารถจดจำและใช้รูปแบบภาษานั้นได้แต่ยังไม่เห็นด้านความหมายดังนั้นในการฝึกแบบนี้นักเรียนอาจจะเข้าใจหรือไม่เข้าใจความหมายของรูปแบบภาษาที่ใช้ในการฝึกก็ได้

3. ขั้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Production/Free Practice) การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารจัดเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดขั้นตอนหนึ่งของการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ทั้งนี้เพราะการฝึกใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารเปรียบเสมือนตัวกลางที่เชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้ภาษาในชั้นเรียนกับการนำภาษาไปใช้จริงนอกชั้นเรียนการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยทั่วไปจึงมีจุดประสงค์เพื่อให้นักเรียนได้ลองใช้ภาษาในสถานการณ์ต่างๆ ด้วยตนเองโดยผู้สอนเป็นเพียงผู้แนะแนวทางเท่านั้นการใช้ภาษาในลักษณะนี้ มีประโยชน์ในแง่ที่ช่วยให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนได้รู้ว่าผู้เรียนเข้าใจและเรียนรู้ภาษาไปแล้วมากน้อยเพียงไรซึ่งการที่จะถือว่านักเรียนได้เรียนรู้แล้วอย่างแท้จริงก็คือการที่นักเรียนจะได้มีโอกาสนำความรู้ทางภาษาที่เคยเรียนแล้วมาใช้ให้ประโยชน์อย่างเต็มที่ในการฝึกในขั้นตอนนี้ก็ด้วยเพราะผู้เรียนไม่จำเป็นต้องใช้ภาษาตามรูปแบบที่กำหนดมาให้เหมือนดังการฝึกแบบควบคุมซึ่งการได้เลือกใช้ภาษาเองนี้จะช่วยสร้างความมั่นใจในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารให้แก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดีวิธีการฝึกมักฝึกในรูปแบบของการทำกิจกรรมแบบต่างๆ โดยผู้สอนเป็นผู้ริเริ่มหรือจัดการขั้นเริ่มต้นของกิจกรรม เช่น อธิบายวิธีทำกิจกรรมจัดกลุ่มผู้เรียนหลังจากนั้นผู้เรียนจะเป็นผู้ทำกิจกรรมเองทั้งหมดผู้สอนจะคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนมีปัญหาในการทำกิจกรรมและเป็นผู้ให้ข้อมูลป้อนกลับหรือประเมินผลการกระทำกิจกรรมในภายหลัง

ข้อดีและข้อจำกัดของวิธีสอน วิธีสอนตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสารมีข้อดี คือ

1. เป็นวิธีสอนที่สอดคล้องกับเป้าหมายของการเรียนภาษาคือมุ่งให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ในชีวิตจริง

2. เป็นวิธีสอนที่เน้นกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาทำให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกฝนภาษาเพื่อการสื่อความหมายในสถานการณ์ต่างๆ ฝึกใช้ความคิดและมีความกล้าในการใช้ภาษาทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการใช้ภาษา

3. ผู้เรียนได้เรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นคู่ และเป็นกลุ่มรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกันมีวินัยและความรับผิดชอบ

สำหรับข้อจำกัดมีดังนี้ คือ

1. วิธีสอนตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสารนี้ต้องการผู้สอนที่มีความพร้อมในด้านต่างๆ เช่น ความรู้ความเข้าใจด้านภาษาศาสตร์เชิงสังคมการจัดกิจกรรมและการสร้างสถานการณ์ในห้องเรียนให้เหมือนจริง

2. เป็นวิธีสอนที่เน้นความสามารถในการสื่อสาร มากกว่าความรู้ความสามารถในรูปแบบของภาษา ดังนั้นการวัดและประเมินผล ตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสารจะเน้นทักษะสัมพันธ์และต้องวัดตลอดทั้งเทอมคงจะเห็นพัฒนาการในการสื่อสารของผู้เรียน ผู้สอนจึงต้องวัดผลอยู่ตลอดเวลาและต้องมีความรู้ทักษะในการวัดผลแบบต่างๆ และนำมาใช้อย่างถูกต้อง จึงจะทำให้ประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากเอกสารดังกล่าวพอสรุปได้ว่าแนวทางในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษต้องใช้วิธีการอย่างหลากหลายผสมผสานระหว่างวิธีการแบบต่างๆ เช่น การสอนแบบ ฟัง พูด อ่าน เขียน สอนแบบเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กัน การสอนเป็นรายบุคคลเป็นต้น การใช้ทักษะ ทั้ง 4 ให้สัมพันธ์กันและมีลำดับตามลำดับการเรียนรู้พร้อมทั้งเรียนภาษาแม่ไปด้วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขและสนุกสนาน

บทบาทของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การสอน เป็นองค์ประกอบสำคัญในการให้การศึกษา การสอนจะบรรลุวัตถุประสงค์เพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับจัดการเรียนการสอนเป็นสำคัญ บทบาทของครูผู้สอนกับหลักสูตรฉบับปรับปรุงมีดังนี้ (อัปสร มีสิงห์, 2534 : 10-12)

1. สังเกตและบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนเป็นรายบุคคล ในขณะที่ร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนครูควรตั้งใจรับฟังสิ่งที่เขาต้องการบอกเล่าเพื่อศึกษาคุณสมบัติของผู้เรียนแต่ละคนการเลือกกิจกรรมการเรียนการสอน การวางแผนการสอนของครูจึงต้องสอดคล้องสัมพันธ์กับคุณสมบัติของผู้เรียน

2. ครูไม่ใช่ผู้ให้ความรู้แก่นักเรียนด้วยการบอกให้เด็กจดจำข้อมูล หรือข้อเท็จจริงหากจัดประสบการณ์ให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและค้นพบคำตอบเอง จากการลงมือสัมผัสหรือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆที่ครูจัดให้การเรียนรู้ที่เกิดจากความเข้าใจจะคงทนและเป็นพื้นฐานของการเรียนระดับสูงต่อไป

3. ครูไม่ใช่แหล่งความรู้ ที่คอยให้คำตอบแก่เด็กในทุกเรื่องหากเป็นผู้ชี้แนะแหล่งข้อมูลให้กับเด็กให้เข้าใจว่าความรู้มีอยู่ทั่วไปรอบตัวเรากับว่าเรารู้จักแสวงหา และ นำมาประกอบกันเพื่อ

สรุปหาคำตอบเป็นหรือไม่ในบทบาทนี้ครูจึงควรมีข้อมูลที่ทันสมัยอยู่เสมอเพื่อสามารถชี้แนะแหล่งความรู้ที่เหมาะสมแก่นักเรียน

4. ใช้วิธีสอนหลากหลายอย่าจำเจอยู่กับวิธีใดวิธีหนึ่งไม่มีวิธีสอนใดดีที่สุดที่ใช้ได้กับทุกเรื่อง ทุกสถานการณ์

5. ให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมหลากหลาย เช่น ละคร บทบาทสมมุติ ทำงานกลุ่มเก็บรวบรวมข้อมูลแก้ปัญหาสำรวจสัมภาษณ์เล่าเรื่องอ่านและเขียนรายงานสังเกตและฟังฝึกสรุปกฎเกณฑ์ฝึกนำเสนอข้อมูลด้วยกราฟหรือตารางระดมสมองอภิปรายฝึกตั้งคำถามตั้งสมมุติฐานเหล่านี้เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเนื้อหาและจุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่ต้องการสอน

6. การเรียนรู้กระบวนการคิดกระบวนการแก้ปัญหากระบวนการแสวงหาความรู้ และกระบวนการอื่นๆไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นทันทีหากเป็นการสั่งสมไปทีละน้อยจนเกิดความชำนาญในการใช้กระบวนการต่างๆ และท้ายสุดกลายเป็นนิสัยเป็นบุคลิกประจำตัวที่ทำงานอย่างมีขั้นตอนมีระบบ ครูจึงต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกใช้กระบวนการต่างๆ ซ้ำๆ โดยเปลี่ยนเนื้อหาไปเรื่อยๆ

7. ติดตาม ตรวจสอบ บันทึกความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของนักเรียนทุกระยะยกย่องชมเชย ให้อะไรเมื่อเขาทำได้ หลักการชมเชยคือชมทันทีและอย่างจริงใจ และให้อะไรที่ตรงกับความต้องการของเด็ก

8. ครูเป็นทั้งผู้สอนและผู้ประเมินตลอดเวลาในส่วนของ การประเมินครูพึงระลึกเสมอว่าการประเมินเป็นกระบวนการในเชิงบวกครูประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนมิใช่ประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องและจำแนกผู้เรียนออกเป็นกลุ่มเก่ง ปานกลาง อ่อน

ฐิ แก้วแดง (2541 : 14) กล่าวถึงบทบาทของครูในกระบวนการเรียนการสอนของครูยุคใหม่ไว้ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลของผู้เรียนเป็นรายบุคคล
2. วิเคราะห์ค้นหาศักยภาพของผู้เรียน
3. ร่วมสร้างวิสัยทัศน์
4. ร่วมวางแผนการเรียน
5. แนะนำการเรียน
6. สรรหาและสนับสนุนสื่อและอุปกรณ์
7. ผู้เรียนสร้างความรู้เอง
8. เสริมแรงจูงใจ
9. ร่วมประเมินผล
10. เก็บข้อมูล

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 12-13) กล่าวถึง บทบาทของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ดังนี้

1. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียน
2. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ
3. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียน รู้จักศึกษาหาความรู้แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง
4. มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน
5. มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน
6. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วน
7. ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยการทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อผู้มาร่วมกัน
8. มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง
9. มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเข้าสถานศึกษาของตนและมีความกระตือรือร้นในการเรียน หน่วยงานในเขตพื้นที่ กรมสามัญศึกษา (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, 2540 อ้างถึงใน ศรีพรรณ เวียงทอง และคณะ, 2542 : 37-38) กล่าวถึง บทบาทในการเตรียมการสอนของครูไว้ดังนี้

1. การเตรียมตนเอง ครูจะต้องเตรียมตนเองให้พร้อมสำหรับบทบาทของผู้เป็นแหล่งความรู้ (Resource Person) ซึ่งจะต้องให้คำอธิบายคำแนะนำคำปรึกษา ให้ข้อมูลความรู้ที่ชัดเจนแก่ผู้เรียน รวมทั้งแหล่งความรู้ที่จะแนะนำให้ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลได้
2. การเตรียมแหล่งข้อมูล เมื่อบทบาทครูไม่ใช่ผู้บอกเล่ามวลความรู้ก็ต่อไปครูจึงต้องเตรียมแหล่งข้อมูลแก่ผู้เรียนทั้งในรูปแบบของสื่อการเรียนใบความรู้และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่จะใช้ประกอบกิจกรรมในห้องเรียนหรือศูนย์กลางการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีข้อมูลความรู้ที่ผู้เรียนสามารถเลือกศึกษาค้นคว้าตามต้องการหรือแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น ศูนย์วิทยุบริการศูนย์สื่อห้องสมุด ห้องโสตทัศนศึกษา ห้องสมุดวิชา ห้องปฏิบัติการวิชาต่างๆ และห้องพิพิภภัณฑ์
3. การเตรียมกิจกรรมการเรียน บทบาทของครูก่อนการเรียนการสอน ทุกครั้งคือการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดครูจะต้องวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้สาระสำคัญและเนื้อหาข้อความรู้อื่นจะนำไปสู่การออกแบบกิจกรรมการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้ตามที่กำหนด

4. การเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ เมื่อออกแบบ หรือกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้แล้วครูจะต้องพิจารณาและกำหนดว่าจะใช้สื่อ วัสดุอุปกรณ์ใด เพื่อให้กิจกรรมการเรียนดังกล่าวบรรลุผลแล้วจัดเตรียมให้พร้อม

5. บทบาทในด้านการเตรียมการอีกประการหนึ่ง คือ การเตรียมการวัดผล และประเมินผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น โดยการวัดให้ตรงจุดประสงค์การเรียนรู้ และวัดให้ครอบคลุมทั้งในส่วนของกระบวนการ (Process) ผล (Product) ที่เกิดขึ้นทั้งด้านพุทธิพิสัย (Cognitive) จิตพิสัย (Affective) และทักษะพิสัย (Psychomotor) โดยเตรียมวิธีการวัดและเครื่องมือวัดให้พร้อมก่อนทุกครั้ง

จากเอกสารดังกล่าวพอสรุปได้ว่าบทบาทของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นครูต้องเป็นผู้รู้จักสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนเป็นรายบุคคลจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียนใช้วิธีการสอนที่หลากหลายวิธีทั้งต้องเป็นผู้จัดการผู้ประสานงานผู้วางแผนร่วมกับนักเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดการแก้ปัญหาและแสวงหาความรู้ ติดตามตรวจสอบตลอดจนร่วมสร้างวิสัยทัศน์และนอกจากนั้นครูต้องเตรียมตนเองโดยเป็นแหล่งความรู้เตรียมกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข

3.2 สมรรถภาพด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนเป็นกระบวนการสื่อความหมาย (Communication Process)

ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน โดยมี ตัวกลางเรียกว่า "สื่อการสอน" เป็นตัวช่วยในการถ่ายทอดความรู้ มีผู้ให้ความหมายของ "สื่อการสอน" ไว้ต่างๆ กัน ดังนี้

ไฮนิก มิเชล และเจมส์ (Heinich, R., Michael, and James D. Russell 1989 : 7-8)

กล่าวว่าสื่อ (Medium, pl. Media) เป็นคำที่มาจากภาษาละตินว่า "Medium" แปลว่า "ระหว่าง" (Between) หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่บรรจุข้อมูลเพื่อให้ผู้ส่งและผู้รับสามารถสื่อสารกันได้ตรงตามวัตถุประสงค์เมื่อมีการนำสื่อมาใช้ในการเรียนการสอนจึงเรียกว่า "สื่อการสอน" (Instructional Media) หมายถึง สื่อชนิดใดก็ตามไม่ว่าจะเป็นเทปบันทึกเสียง สไลด์ วิทยุ โทรทัศน์ วีดีโอ แผนภูมิ ภาพนิ่ง ฯลฯ ซึ่งบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน

เพอร์ซิวัล และเอลลิงตัน (Percival and Ellington, 1984 : 185) กล่าวว่า สื่อเป็นวัสดุ

อุปกรณ์ทางกายภาพที่นำมาใช้เทคโนโลยีการศึกษา

พิมพ์วรรณ เทพสุมาซานนท์ (2531 : 29) กล่าวว่าสื่อการเรียนการสอนหมายถึง สิ่งต่างๆ ที่ใช้เป็นเครื่องมือ หรือช่องทางสำหรับการสอนของครูกับนักเรียนและทำให้ผู้เรียนรู้เรียนได้ตามวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่ผู้สอนวางไว้เป็นอย่างดี

วารินทร์ รัตมีพรหม (2534 : 16) กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอนมิใช่เพียงแต่ให้
ประสบการณ์แก่รูปธรรมที่จำเป็น ยังสามารถให้ผู้เรียนได้บูรณาการประสบการณ์เดิมเข้าด้วยกัน
ได้ทำให้ความเป็นนามธรรมมีความหมายขึ้น

ณรงค์ สมพงษ์ (2530 : 55-56) ได้กล่าวถึงคุณค่าของสื่อการสอนสรุปได้ดังนี้

1. ช่วยให้คุณภาพของการเรียนรู้ขึ้นเพราะมีความจริงจังและมีความหมายชัดเจนต่อ
ผู้ได้รับการส่งเสริม
2. ช่วยให้ผู้ได้รับการส่งเสริมได้เรียนรู้ในปริมาณมากขึ้นในเวลาที่รวดเร็ว เช่น กรณีผู้
ส่งเสริมต้องออกไปพบปะกับชาวบ้านในเวลาที่ย่ำกัก ถ้ามีแผนภูมิหรือแผนภาพที่เตรียมเอาไว้ก็จะ
เรียนรู้ได้เร็วและเข้าใจได้เร็วขึ้น
3. ช่วยให้ผู้ได้รับการส่งเสริมมีความสนใจและมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง
4. ช่วยให้ผู้ได้รับการส่งเสริมจดจำประทับใจความรูสึกและทำอะไรได้เร็วและดียิ่งขึ้น
5. ช่วยให้ผู้สามารถเรียนรู้ในสิ่งที่ศึกษาได้ลำบากโดยใช้สื่อเบาช่วย เช่น
 - 5.1 ทำสิ่งที่ซับซ้อนให้ง่ายขึ้น
 - 5.2 ทำนามธรรมให้เป็นรูปธรรมขึ้นโดยใช้ภาพสัญลักษณ์ช่วย
 - 5.3 ทำสิ่งเคลื่อนไหวช้าให้ดูเร็วขึ้น เช่น ใช้ภาพยนตร์แสดงการเจริญเติบโตของ
พืชหรือการบานของดอกไม้
 - 5.4 ทำสิ่งเคลื่อนไหวเร็วให้ดูช้าลง
 - 5.5 ทำสิ่งที่ใหญ่มากให้ย่อขนาดลง
 - 5.6 ทำสิ่งที่เล็กมากให้ขยายใหญ่ขึ้น
 - 5.7 นำอดีตมาให้ศึกษาได้

กิตานันท์ มลิทอง (2536 : 83) ได้เสนอแนวความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าของสื่อ
การสอนที่มีต่อผู้เรียนและผู้สอน ดังต่อไปนี้

1. เป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความ
เข้าใจเนื้อหาบทเรียนที่ยังยากซับซ้อนได้ง่ายขึ้นในระยะเวลาอันสั้นและสามารถช่วยให้เกิดความ
คิดรวบยอดในเรื่องนั้นได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว
2. สื่อจะช่วยกระตุ้น และสร้างความสนใจให้กับผู้เรียนทำให้เกิดความสนุกและไม่รู้สึก
เบื่อหน่าย
3. การใช้สื่อจะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตรงกัน และเกิดประสบการณ์ร่วมกันในวิชา
ที่เรียนนั้น
4. ช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้นทำให้เกิด
มนุษยสัมพันธ์อันดีในระหว่างผู้เรียนด้วยกันเองและกับผู้สอนด้วย
5. ช่วยสร้างเสริมลักษณะที่ดีในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความ
คิดสร้างสรรค์จากการใช้สื่อเหล่านั้น

6. ช่วยแก้ปัญหาเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยการจัดให้มีการใช้สื่อในการศึกษารายบุคคล

7. การใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ประกอบการเรียนการสอนเป็นการช่วยให้บรรยากาศในการสอนน่าสนใจยิ่งขึ้นทำให้ผู้สอนมีความสนุกสนานในการสอนมากกว่าวิธีการที่เคยใช้การบรรยายแต่เพียงอย่างเดียวและเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในตัวเองให้เพิ่มขึ้นด้วย

8. สื่อจะช่วยแบ่งเบาภาระของผู้สอน ในการเตรียมเนื้อหาเพราะบางครั้งอาจให้ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาจากสื่อได้เอง

9. เป็นการกระตุ้นให้ผู้สอนตื่นตัวอยู่เสมอในการเตรียมและผลิตวัสดุใหม่ๆ เพื่อใช้เป็นสื่อการสอน ตลอดจนคิดค้นเทคนิควิธีการต่างๆ เพื่อให้การเรียนรู้ที่น่าสนใจยิ่งขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544 : 32) กล่าวถึงคุณลักษณะของครูด้านการใช้สื่อการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ไว้ดังนี้

ครูต้องมีความสามารถในการจัดทำ จัดหา การใช้ การเก็บรักษาสื่อการเรียนการสอน ได้รับความรู้เรื่องการผลิตสื่อการสอนจากการอบรม การศึกษาด้วยตนเอง การไปศึกษาดูงาน การแสดงสื่อการสอน มีการจัดเตรียม จัดทำ จัดหาสื่อการเรียนการสอนอย่างครบถ้วนตามแผนการสอน โดยการผลิตขึ้นเอง จัดหาจัดซื้อ โดยคำนึงถึงประโยชน์ ประหยัด และการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น

การใช้สื่อให้เกิดคุณค่าควรมีหลักการดังนี้ คือ

1. เป็นสื่อการเรียนการสอนที่หาง่าย น่าสนใจ ประหยัด
2. เป็นสื่อการเรียนการสอนที่ตรงตามเนื้อหาของหลักสูตรและตรงตามแผนการสอน
3. มีการทดลองใช้สื่อการสอนก่อนนำไปใช้สอนนักเรียน
4. ซ่อมแซมสื่อที่ชำรุดให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้ดี และเก็บรักษาไว้อย่างถูกวิธี
5. นักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกหรือผลิตสื่อการเรียนการสอน
6. นักเรียนได้ใช้สื่อที่หลากหลายในการแสวงหาความรู้สร้างความคิดและสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง

7. มีการประเมินผลการใช้สื่ออย่างสม่ำเสมอโดยครูและนักเรียนร่วมกันประเมิน

สื่อการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ

สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษในปัจจุบันนี้มีมากมาย ได้แก่ หนังสือแบบฝึกหัด คู่มือครู เทปบันทึกเสียง ของจริง รูปภาพ บัตรคำ หนังสือพิมพ์ และอื่นๆ รวมทั้งสื่อเทคโนโลยี เช่น คอมพิวเตอร์ช่วยสอน วีดิทัศน์ ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองและสื่อทางไกล เป็นต้น สื่อต่างๆ เหล่านี้ล้วนเป็นสื่อที่ช่วยพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาของผู้เรียนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพสูงสุด ครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษจึงควรเลือกใช้สื่อหรือผลิตสื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์การเรียนรู้ สภาพห้องเรียน ระดับและพื้นฐานทางภาษาของผู้เรียน เพื่อสร้างความคุ้นเคยให้แก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเรียนแล้วมีความสุขและมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ

ทางเค็อน แสงชัย (2533 : 43) ได้แบ่งสื่อที่ใช้ในการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ไว้ดังนี้

1. ของจริง เช่น ตัวครู นักเรียน สิ่งของเครื่องใช้ประจำตัวครู และนักเรียนเครื่องเขียนของใช้ต่างๆ ในห้องเรียน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ หน้าต่าง ประตู ผลไม้ ดินสอ เป็นต้น
2. ของจำลอง เช่น ผลไม้ ดอกไม้พลาสติก ตัวสัตว์ต่างๆ ของเล่นเด็ก
3. สื่อประเภทไม่ต้องฉาย เช่น บัตรคำ แผ่นชาร์ต กระเป๋าหนังสือสำหรับเสียบบัตรคำ และแถบประโยค รูปภาพ ภาพวาด บัตรตัวอักษร บัตรผสมตัวอักษร หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ การ์ตูนภาษาอังกฤษ หนังสือนิทานภาษาอังกฤษง่ายๆ มีรูปภาพประกอบ สิ่งประดิษฐ์ที่ทำจากภาพหนังสือแบบฝึกหัด คู่มือครู เป็นต้น
4. สื่อประเภทเสียง เช่น เทปบันทึกเสียง
5. สื่อภาพนิ่งประเภทฉาย เช่น แผ่นใสใช้กับเครื่องฉายข้ามศีรษะ สไลด์
6. สื่อภาพเคลื่อนไหว เช่น ภาพยนตร์ วีดีโอ โทรทัศน์
7. สื่อประสม สิ่งพิมพ์เทปเสียง
8. สื่อกิจกรรม เช่น การแสดงหุ่นมือการแสดงละครเวทีศึกษานอกสถานที่ การแสดงบทบาทสมมุติ การจำลองสถานการณ์

จากเอกสารดังกล่าวพอสรุปได้ว่าสื่อการเรียนการสอนมีส่วนสำคัญต่อการเรียนเป็นอย่างยิ่ง สื่อการเรียนการสอนเป็นอุปกรณ์ที่จะช่วยให้กระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์และรวดเร็วประหยัดเวลาและทำให้นักเรียนเกิดความสนใจเข้าใจง่ายขึ้นไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียนและทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.3 สมรรถภาพด้านการวัดผลประเมินผล

การวัดผล หมายถึง ขบวนการของการกำหนดคุณลักษณะให้กับสมาชิกหรือบุคคลเพื่อแสดงถึงความแตกต่างของคุณสมบัติที่จะวัด ของสิ่งที่มีอยู่หรืออาจสรุปได้ว่า หมายถึงการสังเกตพฤติกรรมของเด็กแล้ว กำหนดคุณลักษณะให้ว่าเด็กแต่ละคนมีพฤติกรรมเป็นอย่างไร

จุดมุ่งหมายของการวัดผลมีดังนี้

1. เพื่อจำแนกประเภทของคุณลักษณะของสิ่งที่สังเกตได้นำผลการจากวัดไปใช้ให้เข้าใจตรงกัน
2. เพื่อนำคุณลักษณะนั้นมาเปรียบเทียบให้เห็นคุณลักษณะของสิ่งนั้นๆ เช่น ชัดขึ้น
3. สามารถนำคุณลักษณะที่กำหนดเป็นตัวเลขมาจัดกระทำในเชิงคณิตศาสตร์ เพื่ออธิบายสิ่งของและปรากฏการณ์นั้นๆ ได้ชัดเจนและเข้าใจยิ่งขึ้น

การประเมินผล หมายถึง การพิจารณาตัดสินว่าสิ่งที่สังเกตมาได้นั้นมีคุณค่า ดี-เลว เช่น-ค้อย ผ่าน-ไม่ผ่าน ฯลฯ ประการใด โดยการประเมินผลจำเป็นต้องมีเกณฑ์ (criteria) เป็นตัวกำหนดว่าจะต้องใช้เกณฑ์ใดจึงจะประเมินผลสรุปได้

ความหมายของคำที่เกี่ยวข้องกับการวัดผลประเมินผล

การสอบ (Testing) หมายถึง กระบวนการอันมีระบบในการที่จะใช้เครื่องมือชนิดต่างๆ วัดหรือเปรียบเทียบพฤติกรรมของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เช่น การวัดเปรียบเทียบความสามารถ ความสนใจผลสัมฤทธิ์ ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีคำอื่นๆ ที่ใช้แทนคำว่า การสอบในความหมายที่ต่างกันเล็กน้อยดังนี้

ควิซ (Quiz) เป็นการสอบสั้นๆ เล็กๆ น้อยๆ และไม่เป็นพิธีการ เช่น ใช้เวลา 10 นาที ทำขงชั่วโมงทดสอบความรู้บางอย่างที่เรียนรู้ไป

การสอบย่อย (Test) เป็นการสอบที่ยาวกว่าควิซ และใช้เวลานานกว่า มีการเตรียมชุดของคำถามไว้อย่างดี

การวัดผล (Measurement) เป็นกระบวนการที่กำหนดตัวเลขให้เข้ากับวัดผลของหรือบุคคลตามความหมายที่จะวัด สอบและเปรียบเทียบลักษณะ เช่น การวัดความสามารถด้านสมอง การวัดคุณสมบัติทางกายภาพ เช่น น้ำหนัก การวัดผลเป็นกระบวนการที่กว้างขวาง สามารถใช้เครื่องมือได้หลายชนิดในการวัด

การประเมินผล (Evaluation) เป็นการศึกษาและตัดสินเกี่ยวกับคุณภาพคุณค่าความจริง และการกระทำ บางครั้งขึ้นอยู่กับ การวัดเพียงอย่างเดียว เช่น คะแนนสอบแต่ส่วนมากมักจะเป็น การรวมการวัดหลายๆ อย่าง ต่างๆ กัน เช่น เหตุการณ์สำคัญความประทับใจส่วนบุคคล การประเมินผลใช้ในความหมายที่กว้างกว่าการวัดผลและใช้ได้ทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ

เทคนิคการวัดผล นักวิทยาศาสตร์การศึกษาในปัจจุบัน ได้สร้างเครื่องมือต่างๆ สำหรับวัดพัฒนาการทางการศึกษาของเด็กไว้มากมายหลายชนิดจนอาจพูดได้ว่าเรามีขบวนการต่างๆ สำหรับวัดเด็กได้ทั่วตัวจริงๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย สมอง อารมณ์ สังคม เครื่องมือและเทคนิค สำหรับวัดผลการศึกษาแบบต่างๆ มีดังนี้

1. การทดสอบ (Test)
2. การจัดอันดับ คุณภาพ (Rating Scale)
3. แบบสอบถามและแบบสำรวจต่างๆ (Questionnaire and checklist)
4. การสังเกต (Observation)
5. การสัมภาษณ์ (Interview)
6. การบันทึกย่อและระเบียบสะสม (Anecdotal record and Cumulative record)
7. สังคมมิติ (Sociometry)
8. การให้ปฏิบัติและการนำไปใช้ (Situational Test)
9. การศึกษารายบุคคล (Case study)
10. การให้สร้างจินตนาการ (Projective Technique)

ประโยชน์ของการวัดและประเมินผลการศึกษา

1. ประโยชน์ต่อตัวนักเรียนในกระบวนการจัดการเรียน-การสอนนักเรียนถือว่าเป็นสิ่งนำเข้า (Input) เมื่อผ่านกระบวนการเรียน-การสอน (Process) แล้วผลที่ได้รับ (Output) เป็นไปตามที่กำหนดจุดมุ่งหมายไว้หรือไม่อย่างไรเป็นสิ่งที่จะต้องได้รับการพิจารณาหากปราศจากกระบวนการในการวัดและประเมินผลการศึกษาแล้วคำตอบในประเด็นนี้คงไม่บรรลุผลนอกเหนือจากนั้นยังเกิดประโยชน์กับตัวนักเรียนในด้านการศึกษาเล่าเรียนอีกด้วยดังคำกล่าวที่ว่า "การทดสอบจัดเป็นจัดเป็นวิธีสอนวิธีหนึ่งด้วยเหมือนกัน"

ประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนพอสรุปได้ดังนี้

1. ทำให้นักเรียนทราบจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียน-การสอนที่ชัดเจน
2. ทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนเพิ่มขึ้นเพื่อให้ได้ผลจากการวัดและประเมินดีขึ้น
ตามลำดับ

3. ช่วยสร้างนิสัยในการใฝ่รู้ให้เกิดขึ้นกับนักเรียน เมื่อไม่สามารถตอบคำถามหรือตอบแบบทดสอบได้นักเรียนจะไปศึกษาเพิ่มเติมก่อให้เกิดนิสัยอยากรู้อยากเห็นมากขึ้น

4. ทำให้ทราบถึงสถานภาพทางการเรียนของตนเองว่า เต็ม-ต้อย ในเรื่องใดควรได้รับการปรับปรุงอย่างไร

2. ประโยชน์ต่อครูผู้สอน โดยทั่วไปมักเข้าใจว่าการวัดและประเมินผลเป็นการตรวจสอบและตัดสินเกี่ยวกับผลการเรียนของตัวนักเรียนเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงการวัดและประเมินผลการศึกษายังเป็นข้อมูลบอกถึงการสอนของครูอีกส่วนหนึ่งด้วยเพราะผลการประเมินที่ได้รับเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครูเป็นสำคัญหากได้ผลไม่เป็นที่น่าพึงพอใจย่อมบ่งชี้ผิดพลาด มีโทษเกิดขึ้นจากตัวนักเรียนฝ่ายเดียว กิจกรรมการสอน จุดมุ่งหมายของการสอนตลอดจนเทคนิควิธีในการสอนของครูก็อาจผิดพลาดบกพร่องด้วย ก็ได้จึงมีคำกล่าวที่ว่า "การวัดผลการเรียนของนักเรียนเป็นการวัดผลการสอนของครูในขณะเดียวกันด้วย"

โดยสรุปแล้วการวัดและประเมินผลการศึกษาเป็นประโยชน์ต่อครู ดังนี้

1. ทราบข้อมูลเบื้องต้นในชั้นต่างๆ ของนักเรียน
2. ทราบผลการสอนของครูว่ามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากน้อยเพียงไร
3. ทำให้ครูได้ข้อมูลในการปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือการกำหนดจุดมุ่งหมายในการสอนที่เหมาะสมต่อไป
4. ช่วยให้ครูกำหนดเทคนิควิธีสอนที่เหมาะสม ให้แก่นักเรียนเป็นรายบุคคลกรณีที่เหมาะสมจะสอนเพิ่มเติมหรือสอนซ่อมเสริม

3. ประโยชน์ต่อผู้ปกครองนักเรียน ผู้ปกครองที่ส่ง บุตร-หลาน เข้ามาศึกษาเล่าเรียนในสถานศึกษานั้นคงต้องการทราบถึงพัฒนาการหรือความก้าวหน้าในการเรียนของนักเรียนใน ความปกครองเป็น ระยะเวลา และคงต้องการทราบถึงสมรรถภาพ (Capacity) ในการเรียนของนักเรียนด้วย การวัดและการประเมินผลการศึกษาจะเป็นข้อมูลที่บ่งบอกรายการดังกล่าวได้เป็น

อย่างดี ผลการประเมินจึงต้องให้ผู้ปกครองนักเรียนทราบด้วย เพื่อให้ผู้ปกครองจะได้ใช้เป็นพื้นฐาน การตัดสินใจเกี่ยวกับการศึกษาต่อไป

4. ประโยชน์ต่อการบริหารการศึกษาการวัดผลและประเมินผลการศึกษา นอกจากเป็น ประโยชน์ในด้านการจัดการเรียน-การสอนในชั้นเรียนแล้วผลการประเมินโดยภาพรวมสถานศึกษา นั้นๆ จะเป็นข้อมูลบอกถึงประสิทธิภาพในการจัดและบริหารการศึกษาอีกด้วย นอกจากนี้ใน ระบบการบริหารการศึกษายังมีความจำเป็นต้องใช้การวัดและประเมินผลเพื่อเป็นเครื่องมือในการ ดำเนินกิจกรรมหลายๆ ด้าน เช่น การคัดเลือกบุคลากรในตำแหน่งหน้าที่ต่างๆ การสอบคัดเลือก นักเรียน นักศึกษา การจัดแยกประเภทนักเรียน / นักศึกษา และการประเมินผลการปฏิบัติงาน เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้การสอนภาษาอังกฤษ

1. เพื่อประเมินวิธีสอนของครูว่าวิธีสอนแบบใด ช่วยให้เกิดการเรียนรู้และวิธีสอนแบบ ใดที่ต้องการการปรับปรุง

2. เพื่อประเมินสัมฤทธิ์ผลในการเรียนของผู้เรียนว่ามีความรู้ความสามารถ ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เพียงใด สมควรที่จะได้เลื่อนชั้นให้สูงขึ้นหรืออยู่ที่เดิม

3. เพื่อจำแนกหรือจัดลำดับความสามารถของนักเรียนแต่ละคนเพื่อจัดชั้นเรียน หรือ แบ่งกลุ่มนักเรียนตามความสามารถเพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนในกลุ่มที่มีความสามารถเท่าเทียมกัน

4. เพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่องและจุดเด่นในการเรียนภาษาของแต่ละบุคคล
ประโยค เป็นต้น ส่วนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้การสอนภาษาโดยการทดสอบนั้นส่วนมากจะ เป็นการวัดผลอย่างเป็นทางการโดยการใช้แบบสอบที่สร้างขึ้นในการทำการวัดและประเมินผล การเรียนการสอนภาษาครูต้องคำนึงถึงการพัฒนาพฤติกรรมหลายด้านจึงมีความจำเป็นต้องใช้วิธี วัดเจตคติและทักษะในการสอนจึงควรมีการวัดผลอยู่ตลอดเวลาการที่ครูมีโอกาสวัดผลยิ่งบ่อยครั้ง ก็จะ ได้ผลการวัดที่เชื่อถือได้มากขึ้นเท่านั้น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544: 33) กล่าวถึงคุณลักษณะ ของครูด้านการวัดผลตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ไว้ดังนี้

1. ประเมินผลนักเรียนรอบด้านโดยให้ครอบคลุมเป้าหมายของหลักสูตร
2. ใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและสิ่งที่ต้องการประเมิน โดยเน้นการประเมินระหว่างการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ได้ต่อเนื่อง
3. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์ วิธีการและดำเนินการ ประเมิน
4. ให้นักเรียนมีโอกาสได้ประเมินตนเองและประเมินเพื่อนโดยใช้เกณฑ์ที่ตนเองมีส่วนร่วมในการกำหนด
5. ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์และร่วมในการประเมินผลนักเรียน

จากเอกสารดังกล่าวพอสรุปได้ว่าการวัดผลประเมินผลมีความสำคัญต่อกระบวนการเรียนการสอนอย่างยิ่งเป็นสิ่งที่บอกถึงความก้าวหน้าของการเรียนรวมทั้งบ่งบอกให้ครูและนักเรียนทราบข้อดีและข้อบกพร่องเพื่อนำไปแก้ไขปรับปรุงให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

4. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อสมรรถภาพการสอนของครู

การปฏิบัติงานในองค์กรต่างๆ ให้มีความราบรื่นและไม่มีอุปสรรคนั้นจะต้องประกอบไปด้วยปัจจัยที่สำคัญๆของทั้งผู้ปฏิบัติและผู้บริหาร ในโรงเรียนซึ่งเป็นสถาบันหนึ่งในระบบสังคม การบริหารงานของผู้บริหารส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูผู้สอนและบุคลากรอื่นๆอย่างมาก จากเหตุผลดังกล่าวมาแล้วผู้วิจัยมีความเห็นว่า สมรรถภาพการสอนของครูจะบังเกิดขึ้นได้นั้นจะต้องประกอบไปด้วยปัจจัยสำคัญหลายๆปัจจัย ปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ของนักเรียนนั้นจะต้องประกอบไปด้วยปัจจัยที่สำคัญดังต่อไปนี้คือ

4.1 ปัจจัยที่เกี่ยวกับผู้บริหาร

ในสถานศึกษาผู้บริหารมีอิทธิพลต่อองค์กรเป็นอย่างมากในการบริหารการศึกษาได้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและเป็นผู้ดำเนินการให้หลักการและนโยบายต่างๆ สามารถบรรลุตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา งานสำคัญของผู้บริหารโรงเรียนคือการบริหารงานวิชาการซึ่งถือเป็นงานหลักของโรงเรียน การบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพสูงนั้นผู้บริหารต้องเน้นการสร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้เป็นบรรยากาศทางวิชาการด้วยการให้เวลาและความสำคัญทางวิชาการเป็นอันดับแรกเพราะจะเป็นสาเหตุให้ครูมีคุณภาพและความสามารถที่จะสอนนักเรียนให้ดีขึ้นตามเจตนารมณ์และเป้าหมายของหลักสูตรนอกจากนี้ถ้าผู้บริหารให้ความสำคัญต่องานวิชาการจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูผู้สอนอย่างมากด้วย นอกจากนั้นผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ เพราะการบริหารโรงเรียนนั้นจะต้องมีกิจกรรมและขอบข่ายงานกว้างขวางละเอียดอ่อนและลึกซึ้ง ผู้บริหารโรงเรียนจึงจำเป็นต้องมีศักยภาพสูงในการค้นหาสิ่งซึ่งต้องการจะให้โรงเรียนเป็นในอนาคตผู้บริหารโรงเรียนที่จะจัดการศึกษาให้โรงเรียนไปสู่ความเป็นเลิศได้นั้นจะต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ เพราะผู้บริหารโรงเรียนจะต้องสามารถเลือกเน้นความสนใจในสิ่งที่เป็นความสำคัญและเป็นค่านิยมของโรงเรียน ซึ่งจะแสดงให้เห็นสมาชิกรับรู้ได้โดยการกระทำและคำพูดดังนั้นสมาชิกในโรงเรียนจะมีความเข้าใจตรงกันว่าอะไรคือเป้าหมายสำคัญของโรงเรียนและทุกคนจะปฏิบัติงานของตนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้นนอกจากนี้ยังมีผลงานวิจัยที่มีชื่อเสียงมากของบлумเบิร์ก และกรีนฟิลด์ (Blumberg and Greenfield 1986 : 176) ซึ่งได้ศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผลจำนวน 8 คน โดยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนได้ประสบผลสำเร็จนั้นล้วนมีคุณลักษณะที่เหมือนกันอยู่ประการหนึ่ง คือ ต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ ซึ่งหมายถึงการเป็นผู้ที่สามารถทราบได้ว่าตนเองต้องการจะให้โรงเรียนเป็นอย่างไรในอนาคต จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงจะขอกล่าวถึง ปัจจัยสำคัญๆที่เกี่ยวกับผู้บริหารซึ่งได้แก่

4.1.1 ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร

ความเป็นผู้นำทางวิชาการนั้นนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ดีเบวอส (บัญชา แสนทวี, 2541 : 58 ; อ้างอิงจาก DeBevoise. 1984 : 14) กล่าวว่า ผู้นำทางวิชาการคือ การกระทำที่ผู้บริหารแสดงออก หรือมอบหมายให้ผู้อื่นกระทำสิ่งที่จะพัฒนาการเรียนรู้นักเรียน

เดวิส และโทมัส (บัญชา แสนทวี, 2541 : 58 ; อ้างอิงจาก Davis and Thomus, 1989 : 21) มีความเห็นที่คล้ายคลึงกันว่าผู้นำทางวิชาการคือบทบาทสำคัญของผู้บริหารที่จะเน้นกิจกรรมด้านการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานในห้องเรียนของครูผู้สอน

ทรัสตี และแอนเตอร์สัน และพิคฟอร์ด Anderson and Pigford, 1987 : 67-68 (บัญชา แสนทวี, 2541 : 58 ; อ้างอิงจาก Trusty, 1986 : 116-117) กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารในฐานะผู้นำทางวิชาการที่สอดคล้องกันดังนี้

1. ส่งเสริมให้ครูพัฒนาเป้าหมายและวัตถุประสงค์ทางวิชาการของโรงเรียนได้
2. ส่งเสริมให้ครูนำเป้าหมายและวัตถุประสงค์ทางวิชาการของโรงเรียนไปปฏิบัติได้
3. สร้างความเชื่อมั่นว่ากิจกรรมของโรงเรียนและของห้องเรียนสอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโรงเรียน
4. สร้างความเชื่อมั่นว่าโครงการทางวิชาการของโรงเรียนเป็นผลมาจากกรวิจัย และการปฏิบัติทางการศึกษา
5. มีการวางแผนร่วมกับคณะครูเกี่ยวกับโครงการต่างๆทางวิชาการเพื่อให้บรรลุความต้องการของนักเรียน
6. ส่งเสริมให้ครูได้นำโครงการทางวิชาการไปปฏิบัติ
7. ปฏิบัติงานร่วมกับคณะครูในการประเมินผลโครงการทางวิชาการของโรงเรียน
8. ให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมทางสังคมแก่นักเรียน
9. มีการจัดสรรเวลาเพื่องานวิชาการร่วมกับครูไว้อย่างชัดเจน
10. ให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมเพื่อทราบเสริมเชาวน์ปัญญาของนักเรียน
11. ให้ความร่วมมือกับนักเรียนในการกำหนดระเบียบเพื่อแก้ไขปัญหาด้านวินัยของนักเรียน
12. ร่วมมือกับนักเรียนให้มีการนาระเบียบกฎเกณฑ์ที่สร้างขึ้นมาใช้ในการแก้ปัญหา ด้านวินัย
13. ร่วมมือกับคณะครูให้มีการนาระเบียบกฎเกณฑ์มาใช้ในการแก้ปัญหา ด้านวินัยของนักเรียน
14. มีการประชุมนิเทศคณะครูเกี่ยวกับโครงการของโรงเรียน
15. มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะครูอย่างยุติธรรม
16. ช่วยเหลือคณะครูในการพัฒนาระบบงานเพื่อให้มีความก้าวหน้าทางวิชาชีพ

จากเอกสารดังกล่าวพอสรุปได้ว่าผู้นำทางวิชาการคือผู้ที่มีความสามารถในการนำและบริหารบุคคลให้กระทำกิจกรรมด้านวิชาการให้บรรลุผลซึ่งจะมีผลต่อการจัดการเรียนการสอนสำหรับครูผู้สอนและนักเรียน

4.1.2 วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร

วิสัยทัศน์ เป็นสิ่งสำคัญอย่างมากที่ผู้บริหารจะต้องมีเพื่อที่จะมีความคิดที่กว้างไกลและสร้างสรรค์แล้ววิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดเป็นความคิดใหม่แล้วนำไปกำหนดเป็นนโยบายเพื่อเป็นแนวปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอน

ความหมายของวิสัยทัศน์ นักวิชาการในซีกโลกตะวันตกใช้คำเรียกแทนคำว่า "Vision" แตกต่างกันไป ดังนี้

เมนัส (Manasse, 1986 : 150) ใช้คำว่า "Roadmap" หมายถึงแผนที่ทางหลวง ส่วน Beare and others (1989 : 99) ใช้คำว่า "Mental Picture" ซึ่งหมายถึง ภาพลักษณะทางสมอง Barth (1991 : 148) ใช้คำว่า "Journey Forward" ซึ่งหมายถึงความผ่องใสที่เกิดจากความรอบรู้ โดยเน้นถึงความหมายของคำที่ใช้เรียกแทนมีการเปลี่ยนแปลงไปในอนาคตจากสายตาของผู้นำองค์กร วิสัยทัศน์เป็นมากกว่าเพียงความฝันหรือความหวัง เพราะผู้บริหารระดับสูงสุดได้แสดงให้เห็นชัดเจนถึงการผูกพันตัวที่จะทำให้วิสัยทัศน์นั้นสำเร็จวิสัยทัศน์ คือ การผูกพันตัว

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2541 : 65) ได้ให้ความหมายของคำว่าวิสัยทัศน์ คือ "ภาพชัดเจนที่มองอนาคตสะท้อนความปรารถนาความใฝ่ฝันและความตั้งใจที่จะไปให้ถึงภาพนั้นด้วยความเชื่อมั่นว่าจะสามารถไปถึงได้"

จากหลักฐานมาพอสรุปได้ว่า วิสัยทัศน์ หมายถึง คุณสมบัตินี้ของบุคคลที่สามารถมองเห็นภาพในอนาคตขององค์การที่ต้องการจะให้เป็นที่ได้อย่างชัดเจน โดยภาพนั้นต้องสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์การ มีความเป็นไปได้ และสามารถมองเห็นวิธีการปฏิบัติที่จะนำองค์การให้บรรลุความต้องการนั้น

การสร้างวิสัยทัศน์

โยคี (Yuki 1989 : 221) ได้กล่าวไว้ว่า ในการสร้างวิสัยทัศน์นั้น ผู้นำจะต้องสร้างเครือข่ายงานที่จะได้พบปะกับสมาชิกทั้งในองค์การและนอกองค์การ ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการโดยผู้นำจะต้องสนใจในความคิดเห็นของผู้อื่น โดยเฉพาะความคิดเห็นใหม่ๆ หรือที่แตกต่างไปจากความคิดเห็นของตนเองและของผู้อื่นๆ เพื่อที่จะได้เลือกเฉพาะความคิดเห็นที่ดีมาใช้ประกอบการตัดสินใจ ในขณะที่ เอลลิส และ โจสลิน (Ellis and Joslin 1990 : 5) มีความคิดเห็นว่าทุกโรงเรียนย่อมมีศักยภาพเฉพาะของคนที่จะทำบางสิ่งบางอย่างได้ดี ดังนั้นในการกำหนดภาพในอนาคตของโรงเรียน จึงต้องศึกษาสภาพของโรงเรียนในปัจจุบันว่ามีจุดเด่นจุดด้อยด้านใดโดยการรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกทุกคนในโรงเรียน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์เป็นภาพรวมของโรงเรียน เพื่อตัดสินใจว่าจะวางทิศทางการพัฒนาโรงเรียนไปทางใด ส่วนบาร์ท (Barth 1991 : 176 - 177) ได้อธิบายไว้อย่างชัดเจนว่า วิสัยทัศน์ของผู้นำเกิดจากการรวบรวมข้อมูลและ

คำนึงถึงความต้องการของสมาชิก เจื่อนใจ และความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ขององค์การอย่างถ่องแท้ และที่สำคัญคือ วิทยาลัยที่นั้นจะต้องสอดคล้องและสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนด้วย ในเรื่องเดียวกันนี้ ล็อคกี และคณะ (Locke and Others 1991 : 53-54) ได้เสนอแนวความคิดไว้ว่า การสร้างวิสัยทัศน์ของผู้เ้าได้มาจากวิธีการดังต่อไปนี้

1. โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล หมายถึง การสนทนาพูดคุยและฟังความคิดเห็นจากบุคคลต่างๆ ทั้งในองค์การและนอกองค์การ

2. โดยกระบวนการจัดกระทำข้อมูล หมายถึง การวิเคราะห์และสังเคราะห์ ข้อมูลที่มีอยู่ เพื่อนำไปกำหนดวิสัยทัศน์ของผู้เ้าซึ่งต้องอาศัยความรู้ความสามารถของผู้เ้าในเรื่องต่อไปนี้คือ การมีสายตายาวไกล ความเข้าใจในประเพณีและวัฒนธรรมขององค์การ ความเข้าใจถึงผลกระทบต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นและแนวโน้มของโลกในอนาคต ความสามารถในการมองเห็นภาพรวมขององค์การ ความสามารถในการคาดคะเนแรงต่อต้านอันอาจเกิดขึ้น การมีความพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนความคิดเห็นของตนเองได้ตลอดเวลา

3. โดยการถ่ายทอดวิสัยทัศน์ของตนออกมาเป็นถ้อยคำได้อย่างชัดเจน มีพลังในการกระตุ้นให้สมาชิกทุกคนทำงานเพื่อเป้าหมายขององค์การ ทั้งนี้ถ้อยคำที่แสดงวิสัยทัศน์นั้นควรมีลักษณะย่อ ชัดเจน ทำทาย มุ่งอนาคต มีพลัง บรรณานาที่จะบรรลุให้ได้

4. โดยการประเมินผลเป็นระยะ หมายถึง การทดสอบว่าวิสัยทัศน์นั้นสอดคล้องกับความรู้ความสามารถของสมาชิกในองค์การหรือไม่ หากได้คำตอบปฏิเสธผู้เ้าก็ต้องนำวิสัยทัศน์นั้นมาพิจารณาเพื่อปรับเปลี่ยนต่อไป

เสริมศักดิ์ วิชาสารณ์ (2538 : 4) ได้อธิบายไว้อย่างชัดเจนว่า การสร้างวิสัยทัศน์เป็นการสร้างความฝันที่เป็นจริงหรือเป็นการสร้างพิมพ์เขียว (Blueprint) ขององค์การที่มีความเป็นเลิศในอนาคต เป็นการสร้างภาพอนาคตที่ผู้เ้าปรารถนาจะให้องค์การของตนเป็นอย่างนั้น การสร้างวิสัยทัศน์นั้นจะต้องศึกษาองค์การอย่างลึกซึ้ง มีข้อมูลอย่างชัดเจน เกี่ยวกับจุดเด่น และจุดด้อยของบุคคล สถานที่ ทรัพยากร และเวลา วิสัยทัศน์ที่สร้างขึ้นจำเป็นต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม วิธีการที่ถือมาหนึ่งในการสร้างวิสัยทัศน์ก็คือ การสร้างวิสัยทัศน์โดยการให้มีส่วนร่วม (Shared Vision)

จากที่กล่าวมานี้สามารถสรุปได้ว่าการสร้างวิสัยทัศน์ หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียนสามารถสร้างภาพในอนาคตของโรงเรียนได้อย่างชัดเจนว่าประสิทธิผลที่ดีที่สุดของโรงเรียนที่ต้องการอย่างแท้จริงคืออะไร ทั้งนี้โดยอาศัยทักษะการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการสังเคราะห์ข้อมูลของผู้บริหารโรงเรียน

การเผยแพร่วิสัยทัศน์

เซอร์จิโอวานี (Sergiovanni 1984 : 8) กล่าวไว้ว่า ผู้เ้าสามารถเผยแพร่ให้สมาชิกรับวิสัยทัศน์ของตนได้ด้วยคำพูดและการกระทำเป็นตัวอย่าง ในเวลาต่อมา ชิฟและโชเฮนฮิส (Shelve and Schoenheit 1987 : 101) ให้ความเห็นในทำนองเดียวกันว่า การเผยแพร่วิสัยทัศน์ให้

ได้ผลนั้นจำเป็นต้องอาศัยผู้นำที่มีความสามารถในการสื่อสารและ เป็นผู้มีความคิดปับและโยคี (Yuki 1989 : 222) ได้สนับสนุนและยืนยันว่าการเผยแพร่วิสัยทัศน์ทำได้โดยการใช้วาทศิลป์ การอุปมา คำขวัญ สัญลักษณ์ และพิธีการต่างๆ เพื่อโน้มน้าวจิตใจสมาชิกให้เชื่อถือและเห็นคล้อยตาม ใน ขณะที่แบร์ และคณะ (Beare and others 1989 : 120-121) ได้กล่าวถึงในเรื่องเดียวกันนี้ว่า การเผยแพร่วิสัยทัศน์สามารถกระทำได้ 3 แนวทาง คือ

1. โดยคำพูด หมายถึง ทั้งโดยปากเปล่าและโดยการเขียน เพื่ออธิบายถึงความสำคัญ และประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับองค์กรหรือกับตัวสมาชิกในองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลในองค์กร

2. โดยการกระทำ หมายถึง การจัดสถานที่ทำงาน การรับรองผู้มาเยี่ยมเยียน การเลือกเน้นสนใจสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นพิเศษ พิธีการต่างๆ และการจัดการวางปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

3. โดยการให้รางวัล หมายถึง โดยคำพูดและการกระทำของผู้บริหารโรงเรียนที่เลือกให้รางวัลแก่ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และสมาชิกอื่นๆ ของโรงเรียน โดยอาจเป็นคำพูดง่ายๆ ที่แสดงความขอบคุณ คำยกย่องชมเชย การให้สิทธิพิเศษ การให้ความสนับสนุน เป็นต้น

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2538 : 4) มีความคิดเห็นว่าเมื่อผู้นำสร้างวิสัยทัศน์ขึ้นมาแล้ว จึงจำเป็นจะต้องบรรยาย อธิบาย และทำให้สมาชิกขององค์กรได้รับรู้เข้าใจ และมองเห็นความเป็นไปได้ ผู้นำเมื่อสร้างวิสัยทัศน์ขึ้นมาแล้วจะกับไว้คนเดียวไม่ได้จะต้องเผยแพร่วิสัยทัศน์ที่สร้างขึ้น นั่นคือเปลี่ยนสภาพของวิสัยทัศน์ส่วนบุคคลเป็นวิสัยทัศน์ของส่วนรวม จุดมุ่งหมายของการเผยแพร่วิสัยทัศน์คือ การให้สมาชิกขององค์กรยอมรับวิสัยทัศน์เป็นของตน ผู้นำจะต้องมีศิลปะในการอธิบายและโน้มน้าวให้สมาชิกขององค์กรเข้าใจและยอมรับวิสัยทัศน์ที่สร้างขึ้น ผู้นำจะต้องมีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและค่านิยมของสมาชิก

จากเอกสารดังกล่าวพอสรุปได้ว่า แนวความคิดของนักวิชาการ การเผยแพร่วิสัยทัศน์ หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนสามารถสื่อสารให้คณะครูมีความเข้าใจวิสัยทัศน์ของตนได้อย่างชัดเจน ยอมรับ และเต็มใจที่จะปฏิบัติตามทั้งหลายเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์นั้น โดยการใช้คำพูด สัญลักษณ์ การกระทำ และการให้รางวัล

การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ หรือการนำวิสัยทัศน์ไปปฏิบัติ เป็นการนำวิสัยทัศน์ที่สร้างขึ้นไปสู่การปฏิบัติจริง โดยความร่วมมือ ท่วมเทกำลังกาย ความคิด และความพยายามของสมาชิกภายในองค์กรเพื่อให้วิสัยทัศน์ที่สร้างขึ้นนั้นดำเนินไปเป็นผลสำเร็จ นั่นคือเป็นการรวมพลังเพื่อบรรลุสภาพการณ์ในอนาคตที่ปรารถนา ซึ่งเป็นการปรับปรุงองค์กรให้ดีขึ้นหรือให้มีความเป็นเลิศ

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2538 : 4)

ทูโอเวน (Trotowan 1991 : 8) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า เพื่อให้การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ได้ผลดี ผู้บริหารโรงเรียนควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ต้องแสดงให้เห็นถึงความกระตือรือร้นของตน
2. พยายามสร้างจิตผูกพันให้เกิดขึ้นกับสมาชิก

3. จัดโครงสร้างของโรงเรียนให้สนองต่อการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์
4. จัดงบประมาณสนับสนุน
5. มีความเชื่อถือและไว้วางใจในความสามารถของสมาชิก
6. อย่างกล่าวอ้างในสิ่งที่ไม่เป็นความจริง เพียงเพื่อหวังให้งานสำเร็จแต่ต้องมีความจริงใจกับสมาชิก

จากเอกสารดังกล่าวพอสรุปได้ว่าการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนสามารถนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติจริงได้เป็นผลสำเร็จทั้งนี้โดยวิธีการหลอมวิสัยทัศน์ของตนลงไปสู่นโยบาย เป้าหมาย แผนงาน โครงสร้าง กิจกรรมประจำวันของโรงเรียนและโดยการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับคณะครูและเป้าหมายซึ่งสังคมต้องการ

วิสัยทัศน์กับโรงเรียนที่มีประสิทธิผล

เปอร์กี และ สมิท (Purkey and Smith 1983 : 443) ได้สังเคราะห์งานวิจัยเหล่านี้พบว่าโรงเรียนที่มีประสิทธิผลมีคุณลักษณะสำคัญเหมือนกัน 5 ประการ คือ

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน
2. มีเป้าหมายวิชาการชัดเจน
3. มีบรรยากาศทางวิชาการ
4. ตั้งความคาดหวังด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนไว้สูง
5. ติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

สำหรับปัจจัยด้านผู้บริหารโรงเรียนนั้นมีผลงานวิจัยยืนยันว่าผู้บริหารโรงเรียนมีอิทธิพลต่อโรงเรียน (บุญมา กัมปนาทพงษ์, 2532 ; จันทานี สงวนนาม, 2533 ; กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ, 2536 ; Andrews and Soder, 1987) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของนักการศึกษาหลายท่านที่เชื่อว่าผู้บริหารโรงเรียนเป็นปัจจัยที่ทำให้การจัดการศึกษาในโรงเรียนประสบผลสำเร็จ (Blumberg and Greefield, 1986 ; Ubben and Hughes, 1987 ; Holmes and Wynne, 1989 ; Kimbrouhg and Burkett, 1990 ; Seyfarth, 1991) แต่มีเชื่อว่าผู้บริหารโรงเรียนทุกคนจะสามารถจัดการศึกษาในโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จได้ นักการศึกษายังเชื่อว่าผู้บริหารโรงเรียนที่จะสามารถจัดการศึกษาได้ประสบผลสำเร็จนั้นจะต้องมีความเป็นผู้นำและเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ (Sergiovanni, 1984 : 7 ; Manasse, 1984 : 43 ; Blumberg and Greenfield, 1986 ; 176-179 : 18 Ramsey and Clark, 1990 : 1)

จากเอกสารดังกล่าวพอสรุปได้ว่า วิสัยทัศน์เป็นคุณสมบัติสำคัญที่ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมีความเป็นผู้นำที่เข้มแข็งและในโรงเรียนที่มีประสิทธิผลนั้นย่อมต้องการผู้บริหารที่เป็นผู้นำและเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ เพราะวิสัยทัศน์จะทำให้ผู้บริหารโรงเรียนสามารถตัดสินใจเลือกกระทำการบางสิ่งบางอย่างที่เห็นว่ามีคุณค่าและมีคุณค่าต่อโรงเรียนอย่างแท้จริงและจะทำให้ผู้บริหารโรงเรียนสามารถบริหารงานในโรงเรียนได้ประสบผลสำเร็จบรรลุเป้าหมายที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ

4.2 ปัจจัยเกี่ยวกับครูผู้สอน

ครูนับว่าเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญที่สุดในการที่จะนำความรู้และวิธีการถ่ายทอดมวลประสบการณ์ต่างๆ ไปสู่นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการที่ครูจะสามารถจัดการเรียนรู้ให้บังเกิดผลต่อนักเรียนได้นั้น จะต้องประกอบไปด้วยปัจจัยหลายประการด้วยกัน เช่น เพศ วุฒิการศึกษา สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน เจตคติต่ออาชีพครู การได้รับการอบรม รวมถึงการได้รับการสนับสนุนทางสังคมอีกด้วย

บัญชา แสหนวี (2541 : 166 - 168) กล่าวว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพของครูผู้สอนในการจัดประสบการณ์ให้แก่แก่นักเรียนนั้นมี 8 ตัวแปร คือ ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สมรรถภาพการใช้สื่อการสอน แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน บุคลิกลักษณะของครูผู้สอน บรรยากาศในชั้นเรียน สุขภาพจิตที่ดีของครูผู้สอน การได้รับการสนับสนุนทางสังคมและเจตคติต่ออาชีพ ส่วนตัวแปรด้านลักษณะภูมิหลังของครูผู้สอน เช่น เพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน ไม่ได้ส่งผลหรือไม่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อประสิทธิภาพของครูผู้สอนในการจัดประสบการณ์ให้แก่แก่นักเรียน จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงจะขอกล่าวถึง ปัจจัยสำคัญๆ ที่เกี่ยวกับครูผู้สอนซึ่งได้แก่

4.2.1 เจตคติที่มีต่ออาชีพครู

บุญเรือน ปรีชาธรรมรัตน์ (2535 : 13) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความคิดเห็นซึ่งประกอบด้วย ความรู้ ความรู้สึกและแนวโน้มของบุคคลที่จะปฏิบัติหรือมีปฏิกิริยาต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ซึ่งความคิดเห็นเหล่านี้เป็นผลมาจากสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์การเรียนรู้ของแต่ละบุคคล

รัชนิกา จิตต์เรืองเกียรติ (2536 : 12) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีอารมณ์เป็นส่วนประกอบที่สำคัญอันเป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้ประสบการณ์ และ เป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งต่างๆ ตามการรับรู้ของตนเองไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง

ฉวีวรรณ ศิลาวรรณไพ (2534 : 14) กล่าวว่า เจตคติเป็นเรื่องของความรู้สึกทั้งที่พอใจและไม่พอใจ ที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งมีอิทธิพลทำให้แต่ละคนสนองตอบต่อสิ่งที่เร้าแตกต่างกันไป บุคคลจะมีเจตคติดีหรือไม่ดีเกี่ยวกับสิ่งใดนั้นบุคคลรอบข้างมีอิทธิพลอย่างยิ่ง เจตคติของบุคคลมีแนวโน้มที่จะขึ้นอยู่กับค่านิยมของคนนั้น เจตคติเกิดจาก

1. การเรียนรู้ เนื่องจากการอบรมตั้งแต่เล็ก เป็นไปในลักษณะค่อยๆ ซึมซับจากการเลียนแบบพ่อแม่และคนข้างเคียง ไม่ต้องมีใครสอน

2. ประสบการณ์ของบุคคล
3. การรับถ่ายทอดจากเจตคติที่มีอยู่แล้ว เช่น การรังเกียจสีผิว
4. สื่อมวลชน

กูด (Good, 1973 : 48) กล่าวว่า เจตคติ คือ ความพร้อมที่จะแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ที่เป็นการสนับสนุนหรือต่อต้านสถานการณ์บางอย่าง บุคคล หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

เซอร์สโตน (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ 2534 : 207 อ้างอิงมาจาก Thurstone. 1971) อธิบายว่า เจตคติเป็นระดับของความมากน้อยของความรู้สึกในด้านบวกและลบที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งสามารถบอกความรู้สึกเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2534 : 210-211) กล่าวถึง องค์ประกอบของเจตคติว่ามีองค์ประกอบอยู่ 3 ประการคือ

1. องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Component) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้านั้นๆ เพื่อเป็นเหตุผลที่จะสรุปความและรวมเป็นความเชื่อหรือช่วยในการประเมินสิ่งเร้านั้นๆ

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก หรืออารมณ์ (Affective Component) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งเร้าต่างเป็นผลเนื่องมาจากการที่บุคคลประเมินผลสิ่งเร้านั้นแล้วว่า พอใจหรือไม่พอใจ ต้องการหรือไม่ต้องการ ดีหรือเลว

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) เป็นองค์ประกอบทางด้านความพร้อม หรือความโน้มเอียงที่บุคคลจะประพฤติปฏิบัติ หรือตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทิศทางที่จะสนับสนุน หรือคัดค้าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเชื่อหรือความรู้สึกของบุคคล ที่ได้จากการประเมินผลพฤติกรรมที่คิดจะแสดงออกมา จะสอดคล้องกับความรู้สึกที่มีอยู่

จากเอกสารดังกล่าวพอสรุปได้ว่า เจตคติ หมายถึง สภาวะจิตใจและอารมณ์ที่แสดงออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง อาจชอบหรือไม่ชอบ ยอมรับหรือไม่ยอมรับต่อสิ่งของ หรือสถานการณ์

อาชีพครูเป็นอาชีพที่อาศัยวิชาการในการปฏิบัติงานเพื่อให้บังเกิดผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้นครูที่มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพครูย่อมจะเป็นครูที่คิดค้นแสวงหาวิธีการใหม่ๆ ที่ได้ผลดีนำไปปฏิบัติ ปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิดผลดีต่อคุณภาพของนักเรียน ดังนั้นเจตคติต่ออาชีพครูจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้เกิดสมรรถภาพที่ดีในการจัดการเรียนการสอน

4.2.2 การได้รับการสนับสนุนทางสังคม

การได้รับการสนับสนุนทางสังคม สำหรับปัจจัยในขั้นนี้ถือว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ลิน และคนอื่นๆ (บัญญัติ แสนทวี, 2541 : 56-58 ; อ้างอิงมาจาก House, 1981 : 15 ; citing Lin and others. 1979) ให้ความหมายของการได้รับการสนับสนุนทางสังคม (Social support) ว่าหมายถึง การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้รับการสนับสนุน โดยผ่านทางความสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่น กลุ่ม และชุมชน ซึ่งปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทำให้เกิดการยอมรับ การช่วยเหลือและความพึงพอใจต่อกัน

คอบบ์ (บัญญัติ แสทวี่, 2541 : 56-58 ; อ้างอิงมาจาก House, 1981 : 16 ; citing Cobb. 1979) อธิบายว่าการสนับสนุนทางสังคมอาจกระทำได้ด้วยวิธีต่อไปนี้

1. การสนับสนุนทางอารมณ์ (Emotional support)
2. การให้ความนับถือ (Esteem support)
3. การให้ข้อมูลข่าวสาร (Network support)

แนวคิดของนักวิชาการที่มีความคล้ายคลึงกับแนวคิดของ คอบบ์ ก็คือ

การ์น และแอนโตนูชชี (บัญญัติ แสทวี่, 2541 : 56-58 ; อ้างอิงจาก House. 1981 : 16 ; citing Kahn and Antonucci. 1980) ได้ให้ความหมายว่าการสนับสนุนทางสังคมอาจเกิดจาก

1. การแสดงความชื่นชม
2. การแสดงการยอมรับเห็นด้วยกับการกระทำที่ถูกต้องเหมาะสม
3. การแสดงความช่วยเหลือโดยตรงหรือการให้ความช่วยเหลือในรูปสิ่งของในทำนอง

เดียวกัน

แคพเพลน (บัญญัติ แสทวี่, 2541 : 56-58 ; อ้างอิงจาก Faber, 1983 : 156 ; citing Caplan. 1974) กล่าวว่า การสนับสนุนทางสังคมเป็นการยึดเหนี่ยวระหว่างบุคคลที่สามารถให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอารมณ์ และทรัพยากรอื่นๆ และแรงสนับสนุนทางสังคมอาจมีที่มาจากแหล่งต่างๆ เช่น ครอบครัว พี่น้องหรือเพื่อนร่วมงาน ทั้งนี้แคพเพลนแสดงทัศนะเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมไว้ 3 ประการ คือ

1. การสนับสนุนทางอารมณ์ เป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความเอาใจใส่ดูแล ทำให้บุคคลที่ได้รับมีความรู้สึกว่าเขาได้รับการยอมรับนับถือ ความรักความเอาใจใส่
2. การให้ข้อมูลข่าวสาร เป็นการให้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ คำแนะนำ
3. การช่วยเหลือทางวัตถุและบริการ เป็นการให้สวัสดิการ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ช่วยในการแก้ปัญหา

การสนับสนุนทางสังคมเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมดังนี้

1. การมีส่วนร่วมทางอารมณ์ ได้แก่ ความเห็นอกเห็นใจความไว้วางใจและการเอาใจใส่
2. การช่วยเหลือทางวัตถุและบริการ ได้แก่ การช่วยเหลือการทำงาน การอำนวยความสะดวกและให้ผลตอบแทน

3. การให้ข้อมูลข่าวสารในการแก้ปัญหาต่างๆ
4. การประเมินผล ได้แก่ การให้ประเมินตนเองรวมทั้งการชี้แนะและอธิบายสิ่งต่างๆ

หลังจากการประเมินตนเอง

จากเอกสารดังกล่าวพอสรุปได้ว่า การสนับสนุนทางสังคมหมายถึง การรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับการได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นหรือสังคมในด้านอารมณ์ สิ่งของหรือข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนข้อมูลย้อนกลับทั้งนี้ปริมาณการรับรู้และความพอใจจากการได้รับการช่วยเหลือนี้จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับลักษณะของบุคคลนั้นๆ ดังนั้นหากครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษได้รับการสนับสนุน

ทางสังคมจากบุคคล กลุ่มบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องย่อมส่งผลต่อสมรรถภาพในการสอนของครูภาษาอังกฤษด้วยเช่นกัน สภาพทางสังคมเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความต้องการและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน เนื่องจากครูผู้สอนต้องทำการสอนและปฏิบัติหน้าที่ที่งานอื่นนอกเหนือจากการสอนอีกด้วย นอกจากนี้ ครูผู้สอนซึ่งเป็นสมาชิกที่อยู่ในระบบสังคมต้องดำเนินชีวิตเยี่ยงบุคคลทั่วไปดังนั้นการที่ครูผู้สอนจะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข เขาจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคคลอื่นๆ ได้แก่ เพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา หรือสามีภรรยา เป็นต้นครูผู้สอนจึงจะสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ด้วยเหตุนี้ปัจจัยที่มีความสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอนก็คือตัวแปรด้านการได้รับการสนับสนุนทางสังคมของครู

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถภาพการสอนของครูภาษาอังกฤษได้มีการศึกษากันไว้มากในส่วนของผู้วิจัยได้ศึกษามา ดังนี้

วีระกิตติ์ สายทองสุข (2532 : 58-61) ได้ศึกษาพบว่า

1. ครูผู้สอนเห็นว่าการสื่อการสอนเป็นสิ่งจำเป็น เพราะช่วยให้การเรียนรู้การสอนได้ผลดี และทำให้ผู้เรียนเข้าใจสิ่งที่เรียนได้เป็นอย่างดี
2. ครูผู้สอนส่วนมากใช้สื่อการสอนที่ผลิตขึ้นด้วยตนเอง
3. ครูผู้สอนจัดทำสื่อตรงจุดมุ่งหมายในการสอนได้ยาก โรงเรียนมีสื่อการสอนน้อยไม่เพียงพอต่อการใช้

4. ครูผู้สอนมีความต้องการในการใช้สื่อการสอนอยู่ในระดับมาก

5. ครูผู้สอนขาดทักษะและประสบการณ์ในการใช้สื่อการสอน ขาดเจ้าหน้าที่จัดเก็บและบำรุงรักษาและต้องการให้มีหน่วยบริการสื่อการสอน

6. ครูผู้สอนมีความต้องการให้มีการอบรมเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอน ต้องการวารสารหรือสิ่งพิมพ์ที่ให้ความรู้วารสาร แนะนำการใช้สื่อการสอน

7. ครูผู้สอนต้องการให้ผู้บริหารสนับสนุนส่งเสริมในการใช้สื่อการสอน

จันทร์หาญ สวางนาม (2533 : 141) ได้ศึกษาคุณลักษณะบางประการของผู้บริหารบรรณารักษ์ของโรงเรียนและความพึงพอใจในงานที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของโรงเรียนประถมศึกษาได้ข้อค้นพบที่เป็นประเด็นสำคัญ คือ ผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ และผู้บริหารโรงเรียนที่ไม่ประสบความสำเร็จมีพฤติกรรมการเป็นผู้นำทางด้านวิชาการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญและยังพบว่า ความเป็นผู้นำทางด้านวิชาการของผู้บริหารเป็นตัวแปรหนึ่งที่สามารถทำนายความสำเร็จของโรงเรียน อันเนื่องมาจากประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนได้อย่างมีนัยสำคัญ

ศิริพร ฉันทานนท์ (2533 : ง) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสอนของครูและเวลาที่ใช้ในการเรียนของนักเรียนกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษของ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า พฤติกรรมการสอนของครูมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนที่มีความสามารถระดับสูงแต่ไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนที่มีความสามารถระดับต่ำ

สรารุช กองสุทธิใจ (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้สื่อการเรียนการสอนของครู-อาจารย์ในกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดสระบุรี พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้สื่อการเรียนการสอนของครู คือ เพศ อายุ อายุราชการ และความรู้เกี่ยวกับสื่อการสอนมีผลต่อการใช้สื่อการสอนของครู-อาจารย์โดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นกุล ภูประเสริฐ (2534 : 87) ได้ทำการศึกษาพบว่าองค์ประกอบด้านครูผู้สอนมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสามารถอธิบายความแปรปรวนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ร้อยละ 1.77 อีกทั้งยังเป็นตัวพยากรณ์ในเชิงส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอีกด้วย

จงกลณี เวชสุวรรณ (2536 : 77) ได้ทำการศึกษาองค์ประกอบบางประการที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดลำพูน พบว่าประสบการณ์ในการสอนของครูมีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ

รัตนา เมืองขวา (2536 : 75) ได้ทำการศึกษาพบว่า การที่ครูมีเวลาสนใจ เอาใจใส่ต่อการสอน การตรวจงาน การดูแลควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนในขณะเรียนและนอกเวลาเรียนจะมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ศรินทร์ล วรรณสุธี (2536 : 94) ได้ทำการศึกษารูปแบบขององค์ประกอบที่ส่งผลต่อผล การเรียนวิชาภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด พิษณุโลก พบว่า คุณภาพการสอนของครูมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ

ธีรพงศ์ แก่นอินทร์ (2537 : 93) ได้ศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรบางตัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นพบว่า พฤติกรรมการสอนของครูมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษและการส่งเสริมการเรียนภาษาอังกฤษในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ

อดิสร ศรีเมืองบุญ (2537 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเรื่องระดับการใช้สื่อการสอนของครูประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่นแก่ผลการศึกษาพบว่าครูสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่นมีการใช้สื่อการเรียนการสอนแตกต่างกันเมื่อแยกตัวแปรเป็นรายคู่พบว่าครูที่สอนในโรงเรียนที่เป็นที่ตั้งศูนย์วิชาการกลุ่มใช้สื่อการเรียนการสอนแตกต่างจากครูที่สอนในโรงเรียนที่ไม่ใช่ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนโดยใช้สื่อการสอนอยู่ในระดับมาก

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2539 : เอกสารอัดสำเนาเย็บเล่ม) ได้ทำการศึกษาสภาพความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ชั้น ป.1 ตามหลักสูตร พ.ศ. 2539 กับครูผู้สอนภาษาอังกฤษจำนวน 2 กลุ่ม คือ ครูที่สอนภาษาอังกฤษชั้น ป.1 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2539 จำนวน 1,164 คน และครูที่สอนภาษาอังกฤษชั้น ป.1 ในภาคเรียนที่ 2 จำนวน 1,093 คน พบว่า โดยภาพรวมแล้วครูทั้ง 2 กลุ่ม มีสภาพความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนใกล้เคียงกันมากและค่อนข้างสูงทุกด้าน ได้แก่ตัวครู สื่อ การสนับสนุนของโรงเรียน และนักเรียน และครูทั้ง 2 กลุ่มมีความเข้าใจจุดประสงค์การจัดการจัดการเรียนการสอนส่วนสื่อที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นเอกสารของกรมวิชาการ เทคนิคการจัดการเรียนการสอนมีครูผู้สอนร้อยละ 35 เน้นการแสดงเป็นตัวอย่าง ส่วนกิจกรรมตามที่กำหนดในคู่มือ กิจกรรมต้นๆ ตั้งแต่กิจกรรมที่ 1-2 ครูมั่นใจและจัดได้มากกว่ากิจกรรมท้ายๆ ปัญหา อุปสรรค ในการจัดการเรียนการสอนครูที่สอนในภาคเรียนที่ 1 มีปัญหามากกว่าครูที่สอนในภาคเรียนที่ 2 ปัญหาที่พบ คือ ภูมิภาคราชการ/ภาระหน้าที่มาก ความพร้อมของสื่อ อุปกรณ์ เทคนิคและวิธีการจัดกิจกรรม ความพร้อมเกี่ยวกับบุคลิกภาพของผู้เรียนและความรู้ความเข้าใจของครูผู้สอน ตามลำดับ

ณรงค์ จันทุม (2539 : 93) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการใช้สื่อการสอนวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ด้านการเลือกสื่อมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาประสบการณ์ในการสอน ภูมิภาคราชการ และขนาดของโรงเรียน พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาสูงสุดที่พบ คือ แหล่งที่จะให้บริการเลือกสื่อการสอน และความเพียงพอของจำนวนสื่อที่อยู่ในโรงเรียน ปัญหาด้านการเตรียมสื่อการสอน พบว่า โดยส่วนรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อ พิจารณาตามประสบการณ์ในการสอน ภูมิภาคราชการและขนาดของโรงเรียนพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาสูงสุด คือเวลาในการเตรียมสื่อการสอน

จากงานวิจัยดังกล่าวพอสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนในวิชาภาษาอังกฤษนั้นจะบังเกิดผลสัมฤทธิ์จะต้องประกอบไปด้วยปัจจัยหลายปัจจัย สิ่งที่จะทำให้เกิดสมรรถภาพการสอนของครูให้เกิดขึ้นได้นั้นต้องมีปัจจัยในด้านสภาพแวดล้อม การใช้สื่ออุปกรณ์ ผู้บริหาร ผู้นำทางวิชาการ มีเวลาในการเรียน ความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของครู นักเรียน สิ่งเหล่านี้จะนำพาให้นักเรียนเกิดความรู้ในวิชาภาษาอังกฤษอย่างแท้จริง

2. งานวิจัยต่างประเทศ

สมิท (Smith. 1984 : 716-A) ที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับระบบการจัดองค์กรของโรงเรียนโดยการใช้แบบสอบถามการเป็นผู้นำทางวิชาการของ แพตเตอร์สัน (Patterson's Instructional Leadership Survey) ผลการวิจัยที่น่าสนใจประเด็นหนึ่งคือระดับความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมีส่วนสัมพันธ์กับผลสำเร็จของการจัดระบบองค์กรของโรงเรียนและประสิทธิภาพการสอนของครูผู้สอน

บัลลาร์ด (Ballard, 1986 : 3312-3313 A) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการเรียนรู้กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ พบว่า วิธีการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียน

ดันแฮม (Dounham, 1988 : 110-A) ได้ทำการศึกษาเรื่องราวการใช้สื่อการสอนและสื่อการสอนที่ครูใช้มากที่สุด (โดยศึกษาจากกลุ่มครูโรงเรียนในรัฐโอคลาโฮมา ผลการวิจัยพบว่า ครูใช้สไลด์และแผ่นใสในการเรียนการสอนและได้จัดลำดับความนิยมในการใช้สื่อการสอนของครูดังนี้

1. สื่อการสอนที่ใช้มากที่สุด คือ แผ่นใสภาพยนตร์วีดีโอเทป สไลด์ วิธีการสอนต่างๆ
2. สื่อการสอนที่ใช้ปานกลาง คือ คอมพิวเตอร์
3. สื่อการสอนที่ใช้น้อย คือ เครื่องฉายทึบแสง วิทยุ

ซิมเมอร์แมน (Zimmerman, 1996 : 3521 A) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านของนักเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง จำนวน 45 คนโดยแบ่งผู้เรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มที่ 1 ให้ นักเรียนอ่านเรื่องที่เลือกเองและครูสอนคำศัพท์เพิ่มเติมสัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง กลุ่มที่ 2 ให้นักเรียนอ่านเรื่องที่เลือกเองเพียงอย่างเดียว กลุ่มที่ 3 เรียนตามปกติ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนในกลุ่มที่ 1 ซึ่งอ่านเรื่องที่เลือกเองและครูสอนคำศัพท์เพิ่มเติมให้ มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านสูงที่สุด

ดังนั้น ผลการวิจัยของ ซิมเมอร์แมน ทำให้ทราบว่า การเปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกบทเรียนเองและครูทำหน้าที่คอยช่วยเหลือแนะนำ จะสามารถพัฒนาความสามารถของผู้เรียนได้ดีวิธีหนึ่ง

จากงานวิจัยต่างประเทศดังกล่าวพอสรุปได้ว่า ครูภาษาอังกฤษนั้นต้องมีเจตคติที่ดีต่อวิชาที่มีจิตวิทยา มีความรู้ทางภาษาและหลักสูตรมีการใช้สื่ออุปกรณ์ เช่น เทป วีดีโอ พร้อมทั้งให้นักเรียนเลือกบทเรียนเองและมีการฝึกปฏิบัติจริงด้วยตัวเองจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รวมทั้งผู้บริหารและฝ่ายวิชาการต้องมีส่วนในการสนับสนุนและมีกลยุทธ์วิธีในการที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้

กรอบความคิดในการวิจัย

